

MATERIALE TIL INDFØDSRETSUDVALGET VEDR. UDKAST TIL LOV OM MEDDELELSE AF INDFØDSRET 1850

INDHOLD

Forhandlingerne på Folketinget, 1. session, 1850	2
Udkast til lov om meddelelse af indfødsret til forskellige udlændinge	2
Forelagt, sp. 443 (den 13. februar)	2
Udkast, sp. 443-44 (den 13. februar)	2
Motiverne, sp. 445-49 (den 13. februar)	2
Spørgsmål om behandlingsmåden, sp. 806-07 (den 21. februar)	6
1. behandling, sp. 1271-81 (den 1. marts)	7
Udvalgsnedsættelse, sp. 1357 (den 4. marts)	13
2. behandling, sp. 2180-99, inkl. betænkning, sp. 2181-83 (den 22. marts)	13
Forhandlingerne på Landstinget, 1. session, 1850	28
Forslag til lov, hvorved indfødsret meddeles forskellige udlændinge	28
1. behandling, sp. 2117-23 (den 6. april)	28
2. behandling, sp. 2292-93 (den 11. april)	31
3. behandling, sp. 2323 (den 15. april)	32
Meddelelse om stadfæstelse, sp. 2688 (den 30. april)	33
Departementstidenden 1850	34
Den stadfæstede lov, sp. 611-12 (den 23. april)	34

Forhandlingerne på Folketinget, 1. session, 1850

Udkast til lov om meddelelse af indfødsret til forskellige udlændinge

Forelagt, sp. 443 (den 13. februar)

Indenrigsministeren: Idet jeg har den ære at forelægge det høje Ting et udkast til en lov, hvorved indfødsret meddeles forskellige udlændinge, og som allerede vil være omdelt i forsamlingen, skal jeg blot tillade mig, med hensyn til den i udkastets under nr. 6 anførte, at henvise til den bemærkning, som findes i motiverne pag. 7. Den deromhandlede oplysning var vel inden udkastets trykning indkommen til ministeriet; men da den ikke var affattet i ganske tydelige udtryk har det været nødvendigt at indhente en nærmere forklaring. Når denne indkommer, vil den straks blive meddelt den komité, som formodentligt vil blive nedsat i anledning af denne sag.

Den ovennævnte lov med motiver er sålydende:

Udkast, sp. 443-44 (den 13. februar)

Udkast til en lov, hvorved indfødsret meddeles forskellige udlændinge.

Indfødsret meddeles:

1. *Ole Peder Hansen Balling*, sekondløjtnant i infanteriets krigsreserve, født i Christiania.
2. *Niels Henrik Hjort*, sekondløjtnant i infanteriets krigsreserve, født i Norge.
3. *Carl Christian Juuel*, sekondløjtnant i infanteriets krigsreserve, født på Kongsberg.
4. *Robert William Crawford la Laing*, frivillig vagtmester i gardehusardivisionens reserveeskadron, dannebrogsmænd, født i Cheltenham i Gloucestershire.
5. *Wolfgang Christian baron Wedell-Jarlsberg*, sekondløjtnant i infanteriets krigsreserve, født i Norge.
6. *Joachim Heiberg Welhaven*, sergent ved 9. linjeinfanteribataljon, født i Bergen.
7. *Poul Agerlin*, slibemester på Frederiksværk, født i Blekinge.
8. *Georg Wilhelm Albert Heinrich*, bagermester i København, født i Mecklenborg.
9. *Christian Gottfried Lendorff*, tømremester i København, født i Möckern i Sachsen-Altenburg.
10. *Hermann Christian Frederik Schmiegelow*, praktiserende læge i Saksøbing, født i Gnoien i Mecklenborg.

Motiverne, sp. 445-49 (den 13. februar)

Motiverne til foranstående lovudkast er sålydende:

Indfødsretten af 15. januar 1776 er ikke ophævet ved grundloven, men heller ikke udtrykkeligt gentagen. Når det i grundlovens § 54 er bestemt, at ingen

udlænding herefter kan erholde indfødsret uden ved lov, følger heraf først, at naturalisation ved kongelig bevilling ikke mere kan finde sted, men at hertil udfordres en speciel lov for hvert tilfælde. Men når således den lovgivende statsmyndighed afgør det enkelte tilfælde, vil den ikke kunne anses bunden ved de hidtil lovbestemte betingelser for naturalisation ved patent, og den vil altså både kunne nægte denne, hvor disse er til stede, og indrømme den, hvor de savnes. Til det sidste vil der være så meget mere anledning som valget og valgbarhed til Rigsdagen nu efter grundlovens §§ 35, 36 og 40 forudsætter indfødsret, og det således nu er et forhold af almindeligere statsborgerlig betydning, hvorfra udlændinge, der ikke har erholdt indfødsret, er udelukkede, end indfødsretten af 15. januar 1776 havde for øje, hvilket alene var adgang til embeder og tjenester. Hertil kommer, at hverken lovgivning eller regeringspraksis er blevne stående ved bestemmelserne i indfødsretten af 15. januar 1776, men stundom derfra har indrømmet undtagelser i tilfælde, der næppe kunne erkendes af en sådan høj betydning og for hele staten særdeles vigtighed, som i § 10 af indfødsretten tilsigtes.

Imidlertid kan det dog vel antages, at regeringen og Rigsdagen fremdeles vil lægge særdeles vægt på de hidtil lovbestemte bestemmelser for naturalisation, og at disse derfor bør fremhæves i de tilfælde, hvor de er til stede.

Med hensyn til de foreliggende ansøgninger anses det hensigtsmæssigt at skelne mellem dem, der er indkomne fra militære og civile.

Hvad *militære* angår, har kongen i indfødsretten § 5 udtrykkeligt forbeholdt sig ved naturalisation at belønne underofficerer og soldater, som var fødte i udlandet, men her indtrådte i tjeneste (ved hvervning) og udmærkede sig ved *tapperhed*. Ved plakat af 1. august 1786 blev adgang til naturalisation åbnet fremmede udlærte jægere, som ikke udtrykkeligt havde opfyldt denne fordring, når de havde gjort 6 års tro tjeneste og deri udvist god konduite, og reglementet for Københavns borgervæbning af 1. juni 1808 § 74 åbner endog en lignende adgang for udlændinge, der ved anciennitet og godt forhold egner sig til at bringes i forslag til overofficerer.

Imidlertid synes det dog at have meget for sig, at militære ikke letteligt tilstås indfødsret, medmindre de virkelig har vist tapperhed eller i alt fald på anden måde godtgjort fremtrædende militær dygtighed.

Hvad *civile* angår, åbner indfødsretten af 15. januar 1776 § 5 b adgang til naturalisation for fabrikører, kunstnere og mestre, til hvilke der haves trang ved nye anlæg. Lige adgang åbnes ved § 3 udlændinge, som har erhvervet komplette sædegårde af 30.000 rbd. værdi, eller gårde og fabrikker i købstæderne af 10.000 rbd. værdi, eller manufakturer og fabrikker på landet af samme værdi, så og ved § 4, når de har anlagt 20.000 rbd. i handel, hvorhos for dem, der nedsætter sig i en islandsk købstad, summen ved anordning af 17. novbr. 1786 § 8 er nedsat til 3.000 rbd. Ved forordning af 23. juni 1809 blev naturalisation derhos tilsagt indvandrede udlændinge, der konsignerede en kapital i bankfonde, hvoraf renten udgjorde 500 rbd.

I væsentlig betragtning ved naturalisation synes det endelig at burde komme, om den pågældende ved herkomst, slægtskab eller længere tids ophold her kan antages således knyttet til folket, at enhver betænkelighed i denne henseende synes at måtte bortfalde.

Med disse grundsætninger for øje formenes efter de for tiden foreliggende ansøgninger følgende udlændige at ville kunne foreslås Rigsdagen til naturalisation ved lov:

1. Sekondløjtnant i infanteriets krigsreserve, *Ole Peder Hansen Balling*, født i Christiania. Allerede forinden krigen havde han tilbragt flere år i København som kunstner, og indtrådte ved oprørets udbrud under 29. marts 1848 som frivillig menig i 10. lette infanteribataljon. Han har deltaget i affæren ved Bov og slaget ved Slesvig, efter hvilket han blev udnævnt til underofficer, ligesom under 1. september 1848 til sekondløjtnant i krigsreserven, hvorefter han senere har gjort stadig tjeneste ved bataljonen. Han har stedse udmærket sig ved aktivitet, udholdenhed, *tapperhed* og god konduite, samt ved enhver lejlighed vist sig som en mand af ære.
2. Sekondløjtnant i infanteriets krigsreserve, *Niels Henrik Hjort*, født i Norge af en dansk moder, der efter sin mands død med sine andre børn for længst atter har nedsat sig her. Han var før krigen norsk landkadet, men indtrådte den 21. maj 1848 i den danske hær og deltog den 5. juni s.å. i slaget ved Dybbøl. Den 1. oktober 1848 blev han underofficer og den 1. novbr. s.å. sergent, samt 16. marts 1849 sekondløjtnant i infanteriets krigsreserve, hvorefter han siden har gjort tjeneste ved 1. lette infanteribataljon, og navnlig den 6. juli med hæder deltaget i slaget ved *Fredericia*, samt stedse vist iver og nøjagtighed i tjenesten.
3. Sekondløjtnant i infanteriets krigsreserve, *Carl Christian Juuel*, født på Kongsberg af en dansk moder. Han har opholdt sig her i 4½ år, indtrådte den 27. marts 1848 som frivillig ved 2. lette infanteribataljon, blev *såret* den 9. april s.å. ved Flensborg, hvilket forhindrede ham i at deltage i slaget ved Slesvig, hvorimod han har deltaget i de andre træfninger, hvor bataljonen har været benyttet, og stedse fortjent det bedste vidnesbyrd for hans forhold i og udenfor tjenesten.
4. Frivillig vagtmester i gardehusardivisionens reserveeskadron, dannebrogsmænd *Robert William Crawford la Laing*, esq., anden søn af Gilbert Laing Meason af Linderdis i Skotland og Mary Wernyp af Cecittlehill sammesteds, født i Cheltenham i Gloucestershire. Efter at være bleven student i Edinburgh og i 8 år at have rejst i udlandet, købte han i 1840 en landejendom i Norge, hvor han fornemmeligt beskæftigede sig med litterære sysler, indtil i juni 1847, da han, for at søge et mildere klima, kom til Danmark med de hæderligste anbefalinger fra en højjagtet norsk embedsmand. Ved oprørets udbrud købte han, for at indtræde i den danske hær, en ejendom for 20.000 rbd., hvilken han dog derefter atter har afhændet. Han indtrådte som frivillig i eskadronen, og blev vel under 17. marts 1849 ansat ved denne som korporal og i maj udnævnt til vagtmester, ligesom han i august af eskadronen blev indstillet til sekondløjtnant i kavaleriets linje, men har til bedste for statskassen renonceret på den ham tilkommende lønning. Han har vist sig som en ualmindelig modig, intelligent og kyndig befalingsmand og ved sin store brugbarhed og rastløse iver i felten mangfoldige gange været eskadronen til megen stor nytte. Hans ualmindelige talent for tjenesten i de lette tropper har han navnlig godtgjort ved meget heldigt at udføre langt udgående vanskelige rekognosceringer, og ved alarmeringer med en liden styrke opnået betydelige resultater. Han nævnes derhos som en dygtig videnskabsmand og har også ved skriftlige arbejder virket for den danske sag, ligesom han i øvrigt har aflagt de utvetydigste beviser på fin dannelse og æresfølelse.

5. Sekondløjtnant i infanteriets krigsreserve, *Wolfgang Christian* baron *Wedell-Jarlsberg*, født i Norge. Han studerede allerede i længere tid forinden krigen polyteknik i København og indtrådte da i hæren som frivillig menig. Den 4. oktober 1848 blev han sekondløjtnant i infanteriets krigsreserve og ansat ved første forstærkningsjægerkorps. Han har i flere sammenstød med fjenden været i ilden, og navnlig i slaget ved *Fredericia* efter premierløjtnant baron Cederstrøms fald kommanderet peloton. Hans fader, baron Wedell Jarlsberg senior, har sendt 3 af sine sønner, for at bidrage til sit tidligere fædreland Danmarks forsvar.
6. *Joachim Heiberg Welhaven*, født i Bergen. Han har i 8 år været i Danmark, navnlig ansat ved boghandelen, fra hvilken stilling han har fortrinlige anbefalinger om sin karakter ogandel. Ved oprørets udbrud stødte han til hæren med et frivilligt korps fra Randers og kom således til 1. bataljon frivillige, men snart efter til 9. infanteribataljon, hvor han under seneste felttog blev sergent. I denne stilling har han ifølge bataljonens erklæring ved sit særdeles rosværdige forhold og sin højere dannelse været en prydelse for den klasse, hvori han var ansat.

(Nærmere oplysning, om han har haft lejlighed til at udvise tapperhed, indhentes for tiden fra bataljonen.)

7. Slibemester *Poul Agerlin* på Frederiksværk, født i Blekinge. Han har været her siden 1797, da han som barn indkom med sin fader, der blev indkaldt som kobbersmelter. Han har fortrinlige vidnesbyrd såvel om sin vandel og patriotiske sindelag som om sin tekniske dygtighed i til dels ejendommelige metalarbejder (forgyldning på metaller) og driver for egen regning et værksted for guld- og sølv- samt finere stålarbejder.
8. Bagermester *Georg Wilhelm Albert Heinrich* af København, født i Mecklenborg. Han har været etableret her i staden i 22 år og har i 1831 købt bagergården nr. 46 i Strandgaden på Christianshavn, hvis værdi overstiger den i indfødsretten af 15. januar 1776 § 3 fastsatte.
9. Tømrermester *Christian Gottfried Lendorff* af København, født i Möckern i Sachsen-Altenburg. Han har opholdt sig her siden 1831 og er for længst notarialiter udtrådt af sit ældre undersåtliges forhold. 1. juli 1837 fik han borgerskab som tømrermester og har siden 1841 skødt på gården nr. 225 i Aabenraa, der er vurderet til 13.300 rbd. Han har gode vidnesbyrd om duellighed, redelighed og færdighed i det danske sprog.
10. Praktiserende læge i Saksøbing, *Hermann Christian Frederik Schmiegelow*, født i Gnoien i Mecklenborg. Han kom til Danmark i 1825, for at forberede sig til kirurgisk eksamen, som han i 1830 absolverede. Derefter har han praktiseret i 2 år som læge i Nakskov og i 17 år i Saksøbing, hvor han er gift med en dansk kone, fader til 7 børn, ejer sin egen til 1.790 rbd. assurerede gård, og har såvel af den samlede kommunalbestyrelse som af amtmanden over Maribo Amt erholdt vidnesbyrd om, ved sin vandel og duellighed at have vundet almindelig agtelse.

For ikke at opholde sagen i det hele er Welhaven (nr. 6) opført på lovudkastet, idet man har forudsat, at den ovenberørte angående ham indhentede nærmere oplysning vil, efter hvad i øvrigt om hans personlighed er oplyst, tale for at meddele ham indfødsret. Denne oplysning skal blive Rigsdagen meddelt, så snart den er modtagen.

Winther: Jeg ved ikke, om man allerede nu kan ytre sig om denne lov?

Formanden: Hvis det kun angår en formsag, som står i forbindelse med lovudkastet, da kan vel intet være til hinder derfor.

Winther: Den angår imidlertid realiteten.

Formanden: Eksemplarer af denne lov har jeg ladet omlægge på de ærede medlemmers pladser.

Spørgsmål om behandlingsmåden, sp. 806-07 (den 21. februar)

Formanden:

...

Derefter blev det efter det herom af rigsdagsmanden B. Christensen gjorte forslag, mod hvilket ingen ytrede sig, vedtaget at henvise umiddelbart til 1. behandling i Tinget følgende love: ...

Da derefter den ovennævnte rigsdagsmand (B. Christensen) gjorde samme forslag med hensyn til
Udkast til en lov, hvorved indfødsret tilstås forskellige udlændinge,
ytrede

Indenrigsministeren: Jeg må dog tillade mig at bemærke, at denne lov angår en vigtig grundsætning, med hensyn til hvilken der vel kan være nogen tvivl om den måde, hvorpå den skal gøres gældende. Og da denne tillige angår et ikke ringe antal forskellige personer, med hensyn til hvilke der muligt vil være anledning til at indhente specielle oplysninger, så forekommer det mig, at meget taler for, at sagen overdrages til et udvalg.

Tscherning: Jeg tror, at den ærede minister har overset, at vi på næste stadium af sagen, hvor den skal behandles ganske i sine enkeltheder og hvor vi altså netop kommer til at have med personer at gøre, kunne nedsætte et udvalg, uden at vi behøver at gøre det her på første stadium, hvorunder det princip, som han har sigtet til, vil kunne gøre sig gældende og imødegås af de medlemmer, som ikke tror at kunne slutte sig dertil. Derimod kan det, som angår de enkelte personer, komme under overvejelse på et senere stadium i et udvalg, hvis nedsættelse vistnok ingen da vil modsætte sig, når den ærede minister ønsker en overvejelse af denne art. Når den ærede minister tager disse hensyn under betragtning, frafalder han måske sin begæring.

Indenrigsministeren:

Ja, jeg nægter aldeles ikke, at når det kan ventes, at der senere vil blive nedsat et udvalg i denne sag, hvilket jo kan ske overensstemmende med forretningsregulativet, har jeg ingen særegen grund til at ønske det straks.

Grundtvig: Jeg skal blot tillade mig at bemærke, at jeg aldeles slutter mig til, hvad en ærede rigsdagsmand for Holbæks Amts 2. distrikt (Tscherning) har ytret.

Formanden: Der er altså ikke fremkommet noget forslag om nu straks at nedsætte et udvalg; og hvis intet forslag gøres om nogen anden fremgangsmåde, vil altså også denne lov blive umiddelbart at henvise til første behandling i Tinget (pause). Det er altså vedtaget. ...

1. behandling, sp. 1271-81 (den 1. marts)

Formanden: Vi går dernæst over til den første behandling af det lovudkast, hvorved indfødsretten meddeles forskellige personer.

Winther: Det er i betragtning af de mange lidelser, Danmark har haft ved den måde, hvorpå indfødsretten tidligere er bleven meddelt, idet man har optaget især en mængde fremmede adelige og blandt andre også tyske professorer ved Kieler Universitetet som danske indfødte, at jeg ledes til at gøre et par bemærkninger om de grundsætninger, man har fulgt og synes at ville følge her med hensyn til bevillingen af indfødsret også for fremtiden. Her er i dette lovforslag forskellige personer af forskellige nationer. Hvad dem angår, som er af norsk eller svensk herkomst, da mener jeg, at der ikke kan være noget til hinder for at give dem indfødsret. Jeg har selv under rigsforsamlingens sammenkomst været med at stemme for et af en anden æret rigsdagsmand stillet forslag om ligefrem at give dem indfødsret ved grundloven, når de kun tog fast ophold her i riget. Der er derimod også her foreslået til meddelelse af indfødsret 3 tyskere. Disse mænd som private personer har jeg aldeles intet at indvende imod; men, der er kun fremkommet meget lidt til oplysning om deres beskaffenhed, og om hvorvidt der kunne være nogen særdeles grund til at begunstige dem. Hvad indfødsretten i almindelighed angår, og hvad den fremmedes stilling her i landet i almindelighed angår, da er det den, at de fremmede har ret til *uden indfødsret* at bo og ernære sig på lovlig måde her i landet, at nyde fuld beskyttelse af staten, at deres i riget fødte børn, som forbliver her, har fuld indfødsret, og at de kan blive lavsoldermænd eller forstandere i de korporationer, hvortil de hører; hvad de derimod *ikke kan få ret til, uden indfødsretsbevilling*, det er, at blive embedsmænd og at blive vælgere eller valgbare til Rigsdagen. Det er altså det, man vil indrømme disse tyskere, ret til at være vælgere eller til at være embedsmænd. En af dem kan der måske være tale om at gøre til embedsmand, ved de tvende andre vil der vel ikke være tale herom. Det forekommer mig derfor i dette øjeblik at være upassende at meddele tyskere indfødsret i Danmark, så længe vi har krig med Tyskland.

Der er i Jylland især en stor mængde tyskere, som ikke lader være at blande sig i de bevægelser, som gik forud for valgene. Giver man dem en begrundet ret til at deltage i valgene, så kan de måske få en indflydelse, som vi ikke kan ønske os. Det er ikke alene med hensyn til den tid, krigen varer, at dette kunne gælde, kun synes det mig upassende, at give nogen tysker indfødsret i dette øjeblik; men det kan også få en skadelig indflydelse på vore forhold i

fremtiden, og jeg finder derfor, at det vil være højst nødvendigt, så snart freden er afsluttet, at vi får en anden lov om indfødsretten givent.

Det synes mig at måtte komme i betragtning, når man vil meddele indfødsret, at den vedkommende må enten af nationale grunde eller også af rent personlige grunde have en stor tillid hos folket, førend man meddeler ham denne ret. Tyskerne kan man ikke sige det om, at de har denne nationale medfølelse for vor nation. (Latter). Vi ser jo daglig, at de søger at indskrænke den på et sted, hvor de har haft lejlighed dertil, nemlig i Slesvig, derfor kunne jeg ikke ønske at stemme for tyskerne.

Der kan også være personlige grunde, som kan lede os; der kan være grunde hentede fra disse personer, som enkeltmand, der kan bevæge os til at meddele dem indfødsret, for eksempel, når de har vovet deres liv for Danmarks sag. Disse og lignende grunde kan bevæge os dertil, men *ikke det, at de har haft ophold her i landet i lang tid*. Der er tyskere her i landet, som besidder de ejendomme, der ellers tidligere har kunnet give ret til at erholde indfødsrets bevilling, som ikke er mere dansksindede, end den dag de kom ind i landet. Der er dem, som har gået med vore fjender under armen i den tid landet var besat af fjenden. Sådanne folk er der, som har været valgbestyrere for valg til den danske Rigsdag, som både i årene 1848 og 1849 har været medlemmer af valgbestyrelser. (Hør! Hør!) Dette er en ting, som forekommer mig ikke at være i sin orden, og det er det, som især har givet mig anledning til at udtale mig om dette lovforslag.

R. Sørensen: Med hensyn til hvad den sidste ærede taler bemærkede, om at tillade indfødsret for tyskere, da må jeg ytre mig aldeles modsat. Jeg finder ikke mindste grund til at man skulle gøre forskel her på den ene eller på den anden nation, såsom sligt altid bærer mere eller mindre præg af nationalitetshad. Hvor som helst der er tyskere bosiddende i Danmark, og de opfylder de danske borgeres pligter lige med andre, der mener jeg slet ikke, at der er den mindste grund til at nægte dem den samme indfødsret, som man skænker alle andre; det vil tværtimod være en smålig hensyntagen til de nuværende fjendtlige forhold, og jeg mener, at man ved en lovgivning på ingen måde kan være sligt bekendt. Skal vi overvinde fjenden, da må det være på anden måde end ved sådanne småligheder; tværtimod, ved at vise al kristelig sagtmodighed og at gengælde ondt med godt i kristelig betydning mod den enkelte mand, hvor som helst han møder os, derved mener jeg, at vi sejrer, egentligt sejrer, hvorimod vi på den modsatte måde altid taber.

Hoffmeyer: Jeg tager blot ordet, for at gøre en bemærkning i anledning af de 3 heromhandlede personer. Som man ser af motiverne, har den ene været etableret her i staden eller her i landet i 22 år, den anden i 19 år og den tredje i 25 år. Jeg synes, at dette er en tilstrækkelig grund til, at man ikke længere kan kalde dem tyskere. Forresten skal jeg ikke indlade mig nærmere på de almindelige betragtninger, som den ærede rigsdagsmand for Aarhus Amts 1. distrikt (Winther) anstillede, og som jeg ikke tror, egentlig vedkommer denne sag; thi de af ham omtalte tyskere har jo dog ikke søgt om nogen indfødsret.

Hjerrild: Jeg har virkelig ikke stor anledning til at kaste min kærlighed på tyskerne (Latter); thi jeg har i de sidste 2 år haft en hel del ulejlighed med dem, men det forekommer mig dog, at da det nu engang er indrettet således i verden, at ikke alle mennesker kan blive på den plet, hvor de er fødte, så er det ikke hensigtsmæssigt at afskære folk, som har lyst til at flytte, lejlighed til at skaffe dem indpas på et andet sted. Om nogen af dem, som sidder herinde, ikke bryder sig synderligt om at rejse til udlandet, så kunne der dog være andre, med hvem dette ikke var tilfældet, og når de så kunne finde deres næring derude, var det ikke så lige deres lejlighed, at de skulle rejse hjem straks, eller i alt fald, at de ikke kunne blive der og nyde borgerlige rettigheder. Ligervis som vekseldrift i agerbruget er af stor nytte, således tror jeg også, at der er stor nytte af vekselvirkningen i de forhold, som vi her omtaler (Latter). Vil vi have lov til at blive i udlandet og nyde borgerlige rettigheder der, må vi også give de fremmede lov til at komme til os, hvad enten de er fra Tyskland, Italien eller om de så var fra Australien (Latter). Det her er tale om, det er, i ethvert foreliggende tilfælde at få at vide, om de er skikkelige folk, og om det er folk, som vi kan stole på, når de engang er her. Hvorvidt de folk, som står i udkastet, er sådanne, det vil blive genstand for nærmere drøftelse, og deraf afhænger det, om vi ville give dem vore stemmer, når lejligheden kommer.

J. A. Hansen: Det hedder i motiverne, at "hverken lovgivning eller regeringspraksis er bleven stående ved bestemmelserne i indfødsretten af 15. januar 1776, men at der stundom er indrømmet undtagelser i tilfælde, som næppe kunne tillægges særdeles betydning". Denne sætning foranlediger mig til at henvende et spørgsmål til den ærede indenrigsminister. De undtagelser, som man ser således at være gjorte, kunne have 2 retninger, nemlig *enten* omgå sådanne tilfælde, hvor man har meddelt naturalisations-patent, uden at alle de betingelser var til stede derfor, som indfødsretten af 15. januar 1776 foreskriver, *eller* sådanne, at man har givet enkelte personer sådanne mindre betydelige poster, som strengt taget kun måtte gives til indfødte, uden at man samtidigt hermed har meddelt de vedkommende naturalisationspatent. Hvad nu angår den førstnævnte undtagelse, nemlig den, at man har meddelt naturalisations-patent til sådanne, som ikke i et og alt har opfyldt de i frdn. af 1776 opstillede betingelser, da kan der nu ikke være tale om andet end at anerkende disse for indfødte. Men med hensyn til den anden undtagelse kunne jeg ønske at høre, hvorledes den ærede indenrigsminister betragter sagen, om han navnlig finder, at sådanne, som ved kongelig bestalling har været givne mindre poster her i landet, som ellers var forbeholdt indfødte, nu efter den nærværende lovgivning, nemlig både efter grundloven og valgloven, skønt de mangler naturalisationspatent, desuagtet må antages, ved at have fået en sådan post, ved at have fået kongelig bestalling på en ubetydelig post, også at have opnået alle de selvsamme rettigheder, som ellers kun et egentligt naturalisationspatent medfører.

Grundtvig: At vi skal oplade landet for alle fremmede, det mener jeg vist aldrig vil falde det danske folk eller nogen andet folk ind, som har mindste følelse for sin ejendommelighed og sin ret til deres fædres land. Og vi ved også, at det ingenlunde er så, at vi i andre lande blot behøver at komme derhen, når vi for så

vidt er skikkelige folk, at vi ikke gør nogen ulykke, for at få indfødsret eller lige politiske rettigheder med borgerne.

Jeg skal for øvrigt indskrænke mig til at bemærke, at de jo er to forskellige ting: Fremlæggelsen af et forslag til at give disse eller hine personer indfødsret, og spørgsmålet om vi dog ikke trænger til, i stedet for den forrige forordning om indfødsretten at gå ind på en lov, som gav almindelige bestemmelser om, hvad der måtte være betingelsen for at få indfødsret og altså være reglen, som på Rigsdagen anvendtes på de enkelte tilfælde. Når jeg således ser i motiverne, at der om en af de foreslåede personer står: "Han har gode vidnesbyrd om duelighed, redelighed og færdighed i det danske sprog", så mindes jeg derved om, hvad man dog vel ikke skulle tænke, at der imellem os skulle være uenighed om, at vi som kloge folk dog aldrig bør meddele indfødsret til nogen, som ikke har denne færdighed i vort sprog og modersmål; og det er da, som mig synes, den betingelse, som skulle sættes en gang for alle, den, som under ingen omstændighed kunne være borte. Det følger i øvrigt af sig selv, at den, der ikke har nogen følelse af, at der er et *eget* lille folk, som hedder det *danske* – som ikke blot har *egen* nytte eller fordel, men som også har et *eget* kald og *egne* anlæg – som altså har en *egen* berettigelse i den lille krog, som forsynet har skænket det – den, der ikke føler det, men ser blot på *mit* og *dit* som enkelte personers ejendom – om *han* også kunne tænke verdensborgerligt, at det er det samme, hvad enten der kommer folk i snesevis, hundredvis eller tusindvis hertil fra andre lande og nedsætter sig blandt os – han er ingen dansk mand eller fortjener at være det.

Men én ting må jeg dog gøre opmærksomhed på, nemlig, at det dog visseligt ikke er det samme, når vi blot betragter det udvortes liv, den legemlige, ikke blot velstand, men næring – det er dog ikke det samme, om enten en større del eller halvdelen af landets faste ejendomme kommer i fremmedes vold. Det er da også, mener jeg, noget, som vi i vor almindelige fremmedlov, i loven om indfødsret – hvad vi nu skal kalde den – må mindes, at vi langtfra bør sige, at når nogen blot vil købe et stort stykke land i Danmark, så skal han få indfødsret, uden deri at sætte nogen betingelse for, at fremmede kan erhverve faste ejendomme i Danmark. Således ved man vel, at det blandt andet er for en del tilfældet i England.

Indenrigsministeren: Der er fra den ærede taler, som nu satte sig, fremkommet en bemærkning om de almindelige grundsætninger, som er fulgte i nærværende lovudkast. Der kunne vistnok, som han fremhævede, være spørgsmål, om man ikke skulle søge at ordne det hele spørgsmål om indfødsretten ved en ny almindelig lov. Regeringen har imidlertid ikke troet, at det nærværende øjeblik var et fuldkomment passende tidspunkt at benytte hertil; den har imidlertid antaget, at de, som var indkomne med ansøgninger om at meddeles denne ret, havde en adkomst til at se deres begæringer fremmede, hvorfor regeringen har ment at burde forelægge dem for Rigsdagen, for at se, om Tingene ville bevilge dem ved særlig afgørelse for enhver enkelts vedkommende. En sådan prøvelse tror jeg bedst at ville fremmes, når sagen kom til et udvalg, og jeg skal derfor ikke indlade mig på en omtale af de enkelte supplikanter, som er anførte i loven. Jeg skal dernæst med hensyn til det spørgsmål, som er bleven rettet til mig, tillade mig at

bemærke, at jeg ikke antager det ville føre til noget, om jeg her ville besvare den tvivl, som kunne rejses om en mand i det omspurgte tilfælde har indfødsret eller ikke; dette spørgsmåls besvarelse er fornemmelig af vigtighed i valgsager, men det er da på en anden måde, end gennem en ministeriel formening, at en sådan tvivl skal finde sin afgørelse; når den retlig bliver fremsat, vil den vistnok også finde sin behørigte afgørelse.

Tscherning: Jeg kom til at begære ordet, fordi det forekom mig, at den ærede indenrigsminister var på afveje, idet han eftertragtede at få en almindelig lov om indfødsretten lige overfor § 54 i grundloven, som siger: "Ingen udlænding kan herefter erholde indfødsret, uden ved en lov", det vil sige en lov for hver enkelt mand; det er vistnok den vej, hvorpå man bedst kan indrette sig efter de forskellige omstændigheder, hvori landet til enhver tid befinder sig. Om man skal give indfødsret til en mand eller ikke, det kan ikke afgøres efter en forudfattet mening og efter en forud anlagt målestok; det må bedømmes efter, om en mand ved sit særlige forhold i landet og ved den særlige stilling han indtager, gør sig skikket til at indtræde som *dansk* borger. Jeg tror derfor, at vi er kommet noget på vildspor ved de her fremsatte motiver, og de skulle vist snarere have været sat bagefter, som oplysende anmærkninger; thi således som de her står, kunne man tro, at den ærede minister ikke holdt sig berettiget til at foreslå, at give indfødsret til andre end dem, som han efter den tidligere anordning kunne anse sig berettiget til at bringe i forslag, og det tror jeg ikke er nogen rigtig betragtningssmåde, efter at grundlovens § 54 er bleven til. Der kunne let indstille sig folk, som begærede indfødsret og som slet ikke kom ind under de forskellige kategorier, som er opstillede i den tidligere lovgivning om indfødsretten, og som dog den ærede minister vist burde indstille til Tinget. Jeg tror i så henseende, at ministeriet vanskeligt vil kunne afslå nogen mand, som søger om indfødsret, at se hans sag fremmet og forelagt Tinget; hvorimod det må være ministeriet fuldkomment forbeholdt, efter de indhentede oplysninger at antyde, om det vil indvillige i en sådan lov eller ikke. Det må vi nemlig alle erindre, at fordi Tinget her tager den bestemmelse, at den eller den mand skal have indfødsret, kan den kongelige underskrift nægtes. Nu skal man så sjældent som muligt komme i dette tilfælde; men det vil man netop sjældent komme i, når ministrene ganske klart udtaler deres mening om det omhandlede foreliggende tilfælde. Hvad jeg her altså ville gøre opmærksom på, det er, at det vistnok er en ganske urigtig opfattelse af vor nærværende stilling lige overfor berettigelsen til at søge indfødsretten, når man tror, at kun de ansøgninger skulle fremmes og forelægges Tinget, som har været prøvede i henhold til den tidligere lovgivning; de skal alle fremmes, og der skal bemærkes om dem fra regeringens side, hvorvidt den tror at kunne anbefale disse folk – efter at have fået alle de nødvendige oplysninger – eller ikke.

Indenrigsministeren: Jeg er selv af den mening, at det stemmer bedst og simplest med den af den ærede taler anførte § i grundloven, at de forekommende tilfælde afgøres ved speciel lov; men jeg tror dog ikke, at der ved denne § er udelukket muligheden af, at man kunne skride til at give en almindelig lov om indfødsretten og deri angive de betingelser, under hvilke den skulle meddeles.

At regeringen for øvrigt ikke er gået ud fra den anskuelse, som han antager, at man kun skulle være berettiget til at opføre i lovforslaget sådanne, som efter den hidtil bestående indfødsret, nemlig anordningen af 15. januar 1776, kunne gøre fordring herpå, det ville han meget let have kunnet forvise sig om, ved at lægge mærke til, at der i lovudkastet er opførte personer, som ingenlunde har opfyldt de fordringer med hensyn til fast ejendoms erhvervelse eller dennes størrelse, som i bemeldte anordning opstilles, derimod antog man rigtignok, at de omstændigheder, hvoraf adgangen til indfødsret var betinget i loven af 15. januar 1776, fortjente så megen opmærksomhed, at man burde fremhæve dem her, hvor de var til stede. At regeringen skulle være forpligtet til som sit forslag at forelægge for Tinget alle begæringer, som måtte indkomme om indfødsret, forekommer mig at være noget tvivlsomt; thi fordi regeringen ikke forelægger et sådant andragende som sit forslag, derfor står det til enhver af Tingets medlemmer, det står til udvalget, hvis et sådant måtte blive nedsat i sagen, at foreslå flere til at meddeles indfødsret end de, som for tiden er foreslåede af regeringen.

Grundtvig: Dersom jeg ret har fattet, hvad den ærede rigsdagsmand for Holbæk Amts 2. distrikt (Tscherning) bemærkede, så var det hans mening, at der slet ikke turde gives nogen almindelig lov om indfødsretten. Men i alt, hvad han anførte, fandt jeg ikke mere af hans påstand derved bestyrket, end at det ikke ved en almindelig lov skal afgøres, men måtte i ethvert enkelt tilfælde bestemmes af Rigsdagen og de øvrige vedkommende, om indfødsretten skal meddeles eller ikke. Men nu kunde jo også den almindelige lov eller regel, den kunne jo blot, – og det var min mening – fastsætte hvem der ikke måtte erholde indfødsret; den befattede sig derfor slet ikke med undersøgelse om de enkelte personer, men måtte fremfor alt nævne kundskab i modersmålet, som vi vel må fordrø hos enhver, som skal tage del i valgene og som skal kunne vælges til Rigsdagen. Jeg mente, at så meget i det mindste turde der være en almindelig regel om, så at de, som fattedes en sådan egenskab, som overalt ikke kan fattes uden en vis grad af ringeagt for de personer, iblandt hvilke de ønsker at leve, at hvor en sådan kundskab fattedes, der skulle indfødsretten hverken kunne forlanges eller skænkes.

Da ingen flere begærede ordet, sattes det under afstemning, om lovudkastet skulle gå til anden behandling, hvilket Tinget enstemmigt med 81 stemmer *vedtog*.

Formanden: Der vil måske være at fremsætte et forslag om nedsættelsen af et udvalg, da de forskellige oplysninger om vedkommende personer mest passende synes at kunne blive meddelte i og behandlede af et sådant. Jeg vil afvente, at et sligt forslag gøres.

Alberti: I anledning af hvad der er tilføjet som oplysning om disse personer, da det angår deres levnedsløb, skal jeg tillade mig at foreslå nedsættelsen af en komité, idet det jo bliver nødvendigt, inden man kan tage bestemmelse om enhver enkelt af disse personer, at gøre sig bekendt med disse aktstykker. Jeg ved ikke engang, om de er *fremlagte* nogetsteds, men så vidt jeg tror, er de kun

påberåbte i motiverne til lovudkastet; jeg tror derhos, at sådanne aktstykker bedst egner sig til at gennemgås af et udvalg, f.eks. af 3 medlemmer. Jeg skal derfor foreslå, at et sådant bliver nedsat.

Buntzen: Det er da at forstå om valg i Tinget?

Formanden: Ja, naturligvis.

Ved den derpå foretagne afstemning *vedtoges* det enstemmigt med 83 stemmer, at der skulle nedsættes et udvalg, bestående af 3 medlemmer, til hvilket denne sag skulle overgives forinden den kom til anden behandling.

Formanden: Naturligvis vil valget foregå i Tinget, thi der er 4 afdelinger, og der er ingen måde, hvorpå man i disse kunne få valgene bragt i stand alene af tre medlemmer. ...

Udvalgsnedsættelse, sp. 1357 (den 4. marts)

Formanden: ...

Derpå gik man over til at vælge et udvalg, bestående af 3 medlemmer, til at afgive betænkning over "Udkast til en lov, hvorved indfødsret meddeles forskellige udlændinge".

Af de 89 afgivne stemmesedler blev 3, der samtlige uden nøjere betegnelse lød på navnet Larsen, kasserede som ugyldige; valgte blev Hjerrild med 72, og Grundtvig og Mourier hver med 51 stemmer.

...

2. behandling, sp. 2180-99, inkl. betænkning, sp. 2181-83 (den 22. marts)

...

Man gik derpå over til det 4. punkt på dagsordenen, nemlig *2. behandling af udkast til en lov, hvorved indfødsret meddeles forskellige udlændinge*, idet ordet gaves til:

Ordføreren (Grundtvig): Det har altid, mine herrer! en vis grad af højtidelighed for en selv, når man første gang kaldes ordfører her i forsamlingen, og med den slags højtidelighed følger der ikke usædvanligt noget kejtet, og da, som vi hørte i går, og som der står i grundloven, der ingen forrettigheder følger med titler, så må jeg forud udbede mig Tingets overbærelse, hvis der for denne gang skulle indløbe noget sådant. Jeg vil da tage mig den frihed med Tingets tilladelse at oplæse udvalgets betænkning, som ikke er meget lang, der lyder således:

"Da det er første gang, meddelelsen af dansk indfødsret ved lov, *efter grundlovens § 54*, skal finde sted, og da Indenrigsministeriet i forslagsgrundene har ytret sig noget tvivlsomt om de forhen gældende regler for indfødsrettens meddelelse, som findes i forordningen af 15. jan. 1776, så finder udvalget det passende først at ytre sit skøn om sagen i sig selv.

Indfødsretten er da vistnok ikke blot, som forordningen af 1776 indskærper, grundet på det billighedskrav, at "landets børn skal nyde landets brød", men udspringer nødvendig af folkets ejendomsret og arveret til sit fædreland, som det vel kan have gyldig grund til at skænke enkelte udlændinge del i, men bør aldrig gøre det uden med hensyn på sit eget tarv og det almindelige bedste. Udvalget må derfor vel være aldeles enig med Indenrigsministeriet om, at det ved indfødsrettens meddelelse hos os må komme i væsentlig betragtning, om de pågældende ved herkomst og slægtskab eller på andre måder kan anses for knyttede til folket; men derimod kan udvalget ikke antage, at regeringen og Rigsdagen må formodes at ville lægge særdeles vægt på de for indfødsrettens meddelelse hidtil gældende bestemmelser. Det synes således udvalget i sig selv lidet hensigtsmæssigt, med forordningen af 1776 at skelne skarpt mellem militære og civile, og ved de første egentlig kun at lade udvist tapperhed komme i betragtning, eller med hensyn på en vis ejendom og pengesum at give udlændinge krav på dansk indfødsret; men desuden er såvel embedsmændenes stilling til folket, som folkets stilling til regeringen og lovgivningen nu så væsentlig forandrede, at der må tages ganske andre hensyn ved meddelelsen af den danske indfødsret, som efter *grundlovens* §§ 22, 35, 36, 39 og 40 åbner adgang både til embeder og alle politiske rettigheder.

Ligesom derfor ministeriet selv har bemærket, at de ældre bestemmelser om indfødsretten hverken kan binde regeringen eller Rigsdagen, hvem spørgsmålet efter *grundlovens* § 54 i hvert enkelt tilfælde foreligger til fri afgørelse, således forudsætter også udvalget, at de ældre bestemmelser, som sådanne, ingen særdeles vægt kan tillægges under de aldeles forandrede omstændigheder.

Idet nu udvalget henstiller til regeringens og Rigsdagens modne overlæg, om det måtte være hensigtsmæssigt udtrykkelig at ophæve forordningen af 15. januar 1776, med alt hvad dertil hører, og der i stedet at give nye grundlovsmæssige bestemmelser såvel om indfødsrettens hele borgerlige betydning, som om de almindelige vilkår for adgang dertil, så forudsætter udvalget trøstigt, at det danske Folketing nu og altid vil lægge særdeles vægt på, om de pågældende kan tale og forstå det danske folks modersmål, og kan antages ved herkomst og slægtskab eller på anden måde at være fast knyttede til folket og til fælles bedste!

Med disse grundsætninger for øje, har udvalget ej haft mindste betænkelighed ved at anbefale Tinget de under nr. 1-7 anførte personer til meddelelse af den danske indfødsret, da de 6 første af dem, ved, som *frivillige*, at vove liv og blod for Danmarks ret og ære, har kærlig og klarlig knyttet sig til det danske folk og rige, og den 7. har lige fra barndommen haft sit hjem midt iblandt os og først ved at se sit navn udslettet på valglisten opdaget, at han ej ansås for dansk. Hertil kommer, at 6 af de 7, som svenskere og nordmænd, er ved blodets bånd så tæt knyttede til os, at de næppe nok kan kaldes fremmede, da grænserne mellem dem og os er langt mindre folkelige end borgerlige og politiske. Den under nr. 5 anførte (Robert Laing) er vel, som englænder, kun længere ude beslægtet med det danske folk, men ved de sjældne opofrelser, han har gjort for at kunne indtræde i rækken af Danmarks forsvarere, og ved sin udmærkede deltagelse i vor kamp for modersmål og fædreland, har han, efter

udvalgets skøn, åbenbar fortjent, at vi skulle tilbyde ham den danske indfødsret, han søger om.

Vanskeligere har udvalget haft ved at enes om de 3 under nr. 8-10, der alt længe har været vore medborgere og fattes kun de politiske rettigheder; thi det blev gjort gældende i udvalget, at netop politiske rettigheder kunne det danske folk næppe nok tænkes villigt til i dette øjeblik at skænke nogen, som af byrd og blod tilhører et folk, med hvilket vi ligger i åben fejde; men i betragtning af, at disse tyskfødte ej blot har boet mange år iblandt os, erhvervet ejendom og manges agtelse, men har også ved at gifte sig ind i danske slægter, og ved at lægge sig efter vort modersmål, vakt grundet formodning om, at de også inderlig har knyttet sig folket og fælles bedste, så har udvalget dog forenet sig om også at anbefale dem til meddelelse af den danske indfødsret.

Således anbefales da nærværende lovudkast om indfødsrettens meddelelse til forskellige udlændinge det danske Folketing til antagelse.”

Dersom jeg i dag skulle tale i mit eget navn ved meddelelsen af dansk indfødsret, den første folkelige meddelelse deraf til udlændinge, tale i mit eget navn, da måtte jeg vistnok som den gamle danske pennefører, som jeg nu engang er, udbede mig Tingets hele opmærksomhed for en dansk udvikling deraf, hvor sørgeligt og uforsvarligt det ville være, hvis den danske Rigsdag, ligesom desværre regeringen hidtil over en overdreven, eller rettere en misforstået gæstmildhed eller verdensborgerlighed, eller kristenkærlighed, hvad man nu vil kalde de dyder, som man i al beskedenhed selv har tillagt sig, om man derover ville, glemme den tørre og nøgne sandhed, som alle tider forkynder, at ethvert folk, der ikke sætter den højeste pris på sin arveret og indfødsret til sit fædreland og på sit modersmål, at et sådant folk, det giver nødvendigvis sig og sit modersmål og sin hele dannelse i de fremmedes hænder, og må tage skade for hjemgæld, når det, som det altid hidtil er sket, og ventelig altid vil ske, når de fremmede opkaster sig til deres herrer og behandler dem omtrent som tyskerne behandler slaver; men i dag har jeg slet intet videre at tale om indfødsretten i mit eget navn, som selvstændig dansk rigsdagsmand, og jeg skal derfor indskrænke mig til, om det behøves, at forsvare denne betænkning, hvorom udvalget er blevet enig, og til, hvis omstændighederne skulle kræve det, nærmere at oplyse, hvorom udvalget ikke har kunnet blive enig.

Mourier: Som den ærede forsamling vil have erfaret, har jeg, som medlem af udvalget, erklæret mig enig i den betænkning, der for øjeblikket foreligger. Den ærede ordfører er med så overordentlig stor beredvillighed kommen sine kolleger i udvalget i møde, at jeg for mit vedkommende har anset det for en billig gengæld, ikke at dissentere. Jeg har så meget mere troet at kunne det, som jeg i det væsentlige og navnlig i resultatet er enig i den afgivne betænkning. Jeg er aldeles og ubetinget enig i resultatet; thi hvad de af de pågældende angår, som er nordmænd eller svenske, da mener jeg, at det må være tilstrækkeligt, at de ved et stærkt, folkeligt broderbånd er knyttede til os, og alle har vist den varmeste interesse for vort fædrelands retfærdige sag ved at stille sig i vore krigeres

rækker. Dette – mener jeg – må i og for sig være så aldeles afgørende for at meddele dem den attråede indfødsret, at der ikke for så vidt vil kunne opstå noget som helst videre spørgsmål. Om den i lovudkastet nr. 4 nævnte, af vor sag velfortjente englænder gælder for en del det samme, og navnlig finder den sidstanførte betragtning på ham fuld anvendelse.

Og hvad endelig de tre under nr. 8-10 nævnte tyskfødte mænd angår, der i en række af år har været bosiddende her i landet, da kan jeg vistnok ikke andet end være enig i hvad der – som betænkningen udviser – er blevet gjort gældende i udvalget, at vi ikke for øjeblikket kan være meget stemte for at indrømme tyskfødte indfødsret; men, når i enkelte tilfælde ganske særegne omstændigheder taler herfor, kunne man dog finde en sådan indrømmelse tilstrækkelig motiveret, og jeg mener, at der for enhver af disse personers vedkommende er så afgørende grunde for ikke at nægte dem indfødsret, at jeg intet øjeblik har tvivlet om, at vi bør opfylde deres ønske. Jeg skal derhos udbede mig tilladelse til at måtte fremsætte et par bemærkninger med hensyn til nogle ytringer i betænkningen, som jeg for min del ikke ganske kan tiltræde, navnlig for så vidt det hedder, at udvalget henstiller til regeringens og Rigsdagens overlæg, om det måtte være hensigtsmæssigt, udtrykkeligt at ophæve forordningen af 15. januar 1776 med alt, hvad dertil hører, og der i stedet at give nye grundlovsmæssige bestemmelser såvel om indfødsrettens hele borgerlige betydning, som om de almindelige vilkår for adgang dertil. En henstillen er nu hverken en tilråden eller en fraråden; den er, om man så vil, et neutralt gebet, hvor stridige meninger kan mødes. Jeg for mit vedkommende er imidlertid meget langt fra at kunne tilråde det, hvorpå henstillingen går ud; thi ligesom forordningen af 15. januar 1776, for så vidt den i grundlovens § 54 omhandlede genstand angår, allerede er ophævet ved denne paragraf i grundloven, således finder jeg heller ingen gyldig grund til, at der skulle udkomme en lov, som bestemte indfødsrettens borgerlige betydning og de almindelige vilkår for adgangen dertil. For så vidt der i betænkningen tales om "grundlovsmæssige" bestemmelser, ville den ærede forsamling forstå dette, som om der havde stået: med grundloven overensstemmende bestemmelser; thi om egentlige grundlovsmæssige bestemmelser kan her vel næppe være tale. Men jeg tror, at det ville være uhensigtsmæssigt og i alt fald unødvendigt, at vedtage en sådan almindelig lov, som den, hvorom der er spørgsmål; thi det er jo netop tanken i grundlovens § 54, at ethvert enkelt tilfælde skal afgøres ved lov, altså efter prøvelse af de med dette enkelte tilfælde forbundne særegne omstændigheder, og det vil altså stå til Rigsdagen og regeringen at tage ethvert sådant tilfælde i sin fuldstændighed under behørig overvejelse med alle de dertil henhørende momenter, som virkelig kunne fortjene i det givne tilfælde at komme i betragtning. – Når det endelig i betænkningen er ytret, at de i forordningen af 15. januar 1776 og senere love, som dertil knytter sig, indeholdte bestemmelser ikke ved denne sags afgørelse kan være at tillægge nogen særdeles vægt, og at således udvalget ikke var enig i hvad der i denne henseende anføres nederst på første side af de lovudkastet ledsagende motiver, da må jeg, som min personlige anskuelse, udtale, at jeg vel anser det for utvivlsomt, at de tidligere lovbestemmelser, hvortil her sigtes, ikke kan tillægges nogen afgørende vægt, idet forordningen af 15. januar 1776 og dertil hørende senere lovbud, for så vidt

ej længere er gældende, men at jeg dog ej ville anse det ganske rigtigt, om man slet ikke ville tillægge de ommeldte tidligere bestemmelser nogen efter omstændighederne endog en temmelig betydelig vægt, især i den første periode efter grundloven; thi det er sandelig med hensyn til spørgsmålet om meddelelse af indfødsret ingenlunde uden betydning, om sådanne omstændigheder måtte være til stede, at de pågældende allerede for længst kunne have opnået denne rettighed, medens det på den anden side ikke billigvis kan lægges dem til last eller tilregnes dem som ligegyldighed, at de ikke har gjort de dertil fornødne skridt på en tid, da der ikke hertil var nogen særegen opfordring.

Ordføreren (Grundtvig): Det lovlærde medlem af udvalget har nu selv forkyndt Tinget, hvorom vi ikke kunne blive enige. Jeg havde troet, at når vi ikke gjorde andet i betænkningen end at overlade det – med ord, som vi altid må i gerning – til regeringen og Rigsdagen selv at betænke, hvorvidt de måtte finde det hensigtsmæssigt eller ikke, at ophæve den omtalte forordning af 1776 og at træffe nye bestemmelser, så mente jeg dog vel, at det ikke kunne være for meget. Imidlertid har det lovlærde medlem sagt Tinget, at allerede dette syntes ham for meget, fordi det dog fremstillede denne sag, som om den var værd at betænke; medens han syntes at være aldeles overbevist om, at derom må aldeles ikke være tale, og blandt andet, at derom ikke kunne være tale, fordi forordningen af 1776 må anses *aldeles* for at være ophævet ved grundloven. Men det har jeg nu ikke kunnet indse og jeg formoder, at Tinget heller ikke kan indse det, hvorledes dette kunne være tilfældet, og man dog, som også den ærede rigsdagsmand udtalte, skulle anse sig forpligtet til at lægge særdeles vægt på bestemmelserne i samme forordning *som sådanne*; thi det er jo dog kun *som sådanne*, at det gælder om. Thi hvorvidt de ellers i sig selv kunne have nogen vægt for os, når vi betænker, hvad der bør være vilkårene for indfødsrets meddelelse, derom kan her ikke være spørgsmål. Men mig synes, at det er åbenbart, at når jeg siger, at jeg tror, at denne forordnings bestemmelser burde både for regeringen og Rigsdagen og burde for os have særdeles vægt *som sådanne*, så nægter jeg dermed, at den er ophævet, så siger jeg derved, at den trænger til at ophæves, for at kunne ophøre at virke som en forordning både på os, regeringen og på Rigsdagen.

For øvrigt må jeg endnu erklære, at ligesom det ærede medlem langtfra har villet henstille, men meget mere ville *fraråde*, således må jeg også erklære, at jeg ikke blot ville henstille, men ville også *tiltråde* – tiltråde en ophævelse, en udtrykkelig ophævelse af den forordning – og tiltråde en ny bestemmelse, som jeg allerede tilrådede, da sagen først var for her i Tinget – tiltråde en bestemmelse, hvorved det blandt andet blev lov, at enhver, som ville indgå med ansøgning til Tinget om at få dansk indfødsret, også skulle kunne bevise, at han kunne tale og forstå det danske folks tungemål, og dernæst, at der vel måtte ønskes nogen bestemmelse om, hvorvidt dansk borgerret kunne tildeles og nydes, førend indfødsret var erhvervet – og dette kalder jeg *grundlovsmæssige* bestemmelser. Det ærede medlem, som dog ikke har modsat sig *dette ord* i betænkningen, mente nu, at det var urigtigt – og det er vist også urigtigt, for så vidt som ordets ende er lidt tysk – men for øvrigt skal jeg mene, at dersom det er vist, at der er

mere lovmæssigt, end hvad der står i loven, så er der også meget grundlovmæssigt, som ikke står i grundloven.

Jeg skal for øvrigt ikke opholde Tinget med længere tale, men kun i henseende til det råd, som jeg ville give, dersom jeg spurgtes, og i henseende til, hvad jeg har henstillet med udvalget til regeringens og til Rigsdagens opmærksomhed, bemærke, at det er noget, som jeg visselig dog ikke er ene om i landet; og derfor – skønt også kun *derfor* – vil jeg ved denne lejlighed bede Tinget at erindre, at vi har allerede modtaget andragender med flere tusinde underskrifter, som gik ud derpå, at man ønskede, at det ved lov måtte bestemmes, at før nogen har fået indfødsret, skal han hverken kunne være grundejer, ikke heller kunne vinde borgerskab i riget.

Mourier: Den ærede ordførers foredrag foranlediger mig til en enkelt bemærkning. Ordføreren sagde, at jeg skulle have udtalt, at forordningen af 15. januar 1776 var *aldeles* ophævet ved grundlovens § 54. Jeg tvivler meget på, at jeg har sagt dette; det er i al fald meget langt fra at have været min mening (Grundtvig: Åh!). Men jeg tvivler – som sagt – højlig på, at jeg skulle have brugt det udtryk, at forordningen af 1776 var *aldeles* ophævet ved grundloven. Sagen selv er meget simpel. Forordningen er nemlig ophævet ved grundloven, for så vidt den står i forhold til og går ind under grundlovens § 54, der bestemmer, at ingen udlænding herefter kan erholde indfødsret uden ved lov. Forordningen opstiller blandt andet betingelserne for indfødsret, hvilken ret ifølge samme kan erhverves på forskellig måde og ad forskellige veje; dens bestemmelser herom er da ophævede, for så vidt den i grundlovens § 54 omhandlede erhvervelse af indfødsret angår. Andet har jeg naturligvis ikke ment.

Boisen: Når jeg har udbedt mig ordet i denne sag, er det ikke, for at modsætte mig det nærværende lovudkast; thi da det nedsatte udvalg er blevet enig om, at tilstede alle disse udlændinge indfødsret, må jeg tilstå, at de betænkeligheder, jeg i denne henseende kunne have, derved er bortfaldne. Men jeg vil kun tillade mig at gøre det ærede Ting opmærksom på, hvorledes lovudkastet er kommet til det samme mål, som udvalget i sin betænkning, men ad forskellige veje. Lovudkastet går nemlig i sine motiver ud fra, at skønt Folketinget ikke er bundet til forordningen af 15. januar 1776, måtte dog dens bestemmelser komme i *væsentlig* betragtning, således at der måtte gøres en særdeles forskel mellem militære og civile, og at der burde tages særdeles hensyn til, hvorvidt udlændingen var i besiddelse, dels af ejendom og dels af kapital. Derpå har udvalget ikke troet, at der burde lægges særdeles vægt, men er meget mere gået ud fra, som også jeg tror må tages i særdeles betragtning, at sådanne udlændinge kunne forstå og tale det danske folks modersmål og tillige være knyttede til folket ved slægtskab, herkomst eller andet lignende. Jeg kan ikke skønne rettere, end at udvalget her er i sin ret; thi jeg ser ikke, hvorledes det skulle kunne give nogen betryggelse for, at udlændingene virkelig var knyttede til folket, at de var i besiddelse af ejendomme. Det kunne jo endog være et spørgsmål om, hvorvidt udlændinge burde komme i besiddelse af ejendomme, førend de havde indfødsret. Så meget er i al fald vist, at udlændinge kan være i besiddelse af store ejendomme, og dog alligevel nære den største foragt både for

folkets modersmål og landets skikke, og at de netop på grund deraf, at de er i besiddelse af store ejendomme, også kan anvende deres indflydelse til at påliste landets børn deres udenlandske ejendommeligheder, som, hvor gode de end i og for sig kunne være, dog ikke passer sig for os, fordi de ikke hos os har hjemme. Derimod har udvalget heller ikke troet, at tapperheden måtte komme i betragtning, fordi udvist tapperhed ikke giver nogen betryggelse for og heller ikke er et virkeligt vidnesbyrd om, at udlændingene derved har knyttet sig til det danske folk. Men et afgørende bevis har udvalget troet at se deri, at udlændingene frem for alt forstår det danske modersmål og kan tale det. Og jeg kan ikke tro, at nogen her vil kalde dette *ultradanskhed* eller *fanatisk* nidkærhed. Jeg vilde gerne indrømme, at der i de sidste år har været sådanne mænd, som er sigtede for at være tysksindede, fordi de ikke har kunnet udtale deres danske nationalfølelse på den måde, som man havde ventet; men jeg ved også, at der er dem, som er sigtede for *ultradanskhed*, som ingenlunde havde fortjent at beskyldes derfor. Man vil dog vist ikke anse dette for at gå for vidt, når man kræver, at der frem for alt skal lægges vægt på, om udlændingen kan tale og forstå det danske modersmål, førend man giver ham indfødsret. Thi vi må huske på, at nu betyder indfødsret noget ganske andet end i 1776. Nu består indfødsret ikke blot deri, at derved gives adgang til embeder og til forskellige stillinger i landet, men også i at derved åbnes adgang til Rigsdagen og, som en følge deraf, en virkelig adgang til den lovgivende magt, som er i landet. Og når vi indrømmer dette, og når altså folket således skal optage de fremmede i sin midte, og betragte dem som sine egne børn og dele alt godt med dem, så vil man vist ikke anse det som en overdreven fordring, at sådanne udlændinge dog i det mindste skulle tale og forstå folkets modersmål. Når derfor udvalget trøstigt er gået ud fra den forudsætning, at det danske Folketing herpå vil lægge særdeles vægt, vil jeg håbe, at udvalget ikke i denne henseende er gået ud fra en falsk forudsætning, og jeg skulle meget ønske, at det danske Folketing ville vedkende sig dette princip, idet det udtaler, at det også vil lægge en ganske særdeles vægt på, om udlændinge kunne tale og forstå det danske modersmål, førend det gav dem indfødsret.

Krieger: Da det, som foreligger Tinget til afgørelse, blot er nærværende *lovudkast*, og dette er anbefalet af udvalget, skal jeg ikke indlade mig på de bemærkninger, som er fremsatte i udvalgets betænkning, da disse dog ikke kan gøres til genstand for nogen votering. Derimod måtte jeg, da der er talt om forholdet mellem forordningen af 15. januar 1776 om indfødsret og den vedkommende paragraf i grundloven tillade mig den bemærkning, at skønt den ærede københavnske rigsdagsmand (Mourier), som har talt om dette forhold, ellers plejer at udtrykke sig så særdeles korrekt ved alle lovforklaringsspørgsmål, er der dog nogen grund til at modsige hans senere ytringer, som dog skulle være forklarende. Efter min mening er det kun *naturalisationsbevillinger*, som er afskaffede ved grundloven; men for øvrigt er forordningen, så vidt jeg skønner, slet ikke bortfalden, altså hverken med hensyn til virkningerne af denne forordning, eller, når der opstilles regler for erhvervelsen af indfødsret umiddelbart i kraft af lovens bydende.

Barfod: Jeg havde nok en mening om, at det ikke forholdt sig så aldeles rigtigt, at forordningen af 1776 virkelig, som den ærede rigsdagsmand for Københavns 6. distrikt (Mourier) ytrede sig, skulle være ophævet ved grundlovens § 54. Og da jeg nu hører, at den ærede rigsdagsmand for Københavns Amts 4. distrikt (Krieger) også mener, at indfødsretten af 1776 ingenlunde kan antages at være hævet, skal jeg tillade mig at slutte mig i et og alt til den ærede ordførers (Grundtvigs) udtalelse om, at han ikke alene kunne ønske at *henstille* til regeringen, men ligefrem at *tilråde* regeringen at få denne, som det forekommer mig, helt ufolkelige forordning ombyttet med en ny og folkelig. Jeg skal i denne henseende blot tillade mig at gøre opmærksom på, at det er mig – og vistnok mange flere – vitterligt, at der f.eks. ved de sidste valg var mange valgbestyrelser, som på ingen måde ville have dristet sig til at erklære en i Holsten født mand for ikke valgbar. Og grundloven gælder jo dog kun for Danmarks rige og ikke for Holsten, og altså den indfødsret, hvorom grundloven kan tale, kan kun gælde for Danmarks riges indvånere, for fødte sønner af Danmarks rige og ikke for Holsten. Hertil skal jeg tillade mig at knytte den bemærkning, at det har glædet mig om en af de 3 til indfødsret indstillede tysk fødte mænd, at se udtrykkelig anført, at han taler dansk, men jeg skal tillade mig det ønske, at man, uagtet jeg ikke tvivler, at det samme er tilfældet også med de to andre anførte, ikke ville fremlægge noget andragende fra nogen ikke dansk og ikke i Norden født mand om indfødsret uden at det tillige udtrykkeligt var tilføjet, at han forstod og talte det danske sprog.

Hjerrild: Da jeg havde den ære at blive udnævnt til medlem af denne komité, var det første, jeg havde at gøre, at se at drage omsorg for, så vidt min ringe evne strækker til, at udføre denne gerning på bedst mulige måde. Der blev lagt megen vægt på, at man skulle vide, hvorvidt de mennesker, som lovudkastet omhandler, havde gjort sig den ulejlighed, at gøre sig bekendte med det sprog, som bliver talt her i landet. Det var ikke muligt for komitéen at skaffe sig fuldstændig kundskab herom ved selv personlig at indlade sig med dem alle; thi den ene af dem bor på en af småøerne og vi kunne ikke få stunder til at komme over og give os i snak med ham; (Latter) men så søgte vi ad en anden vej at skaffe os den nøjagtigst mulige kundskab, som vi i den henseende gerne ønskede, og det har jeg fået blandt andet ved folk, som jeg nu ikke kan huske navnet på, men jeg skulle huske meget fejl, om der ikke sidder et medlem her i Tinget, som kender til ham og anbefalede ham. Det var nu anbelangende doktoren derovre på øen. De andre to her i byen boende mænd har jeg selv personlig talt med, og for så vidt man vil tro mig på mit ord (Jo! Jo!), og det håber jeg, så kan jeg bevidne, at de meget godt kunne forstå, hvad jeg sagde til dem, og det er dog noget, som de alle ved her, at jeg taler det danske sprog i en noget jysk mundart, og jeg kan også på den anden side bevidne, at disse folk kunne tale således dansk, at jeg meget godt kunne forstå dem. Det skal vel ikke tydes således, at jeg vil give nogen forklaring om, at de skulle kunne sproget grammatikalsk, da jeg så ville komme noget i forlegenhed, al den stund jeg just ikke er så skrækkelig stærk i ortografien. For øvrigt skal jeg ikke videre udtale mig om denne sag, som er så udførlig behandlet af mine ærede kolleger, der forstår sig meget bedre på de dele, end jeg gør.

Barfod: Hvis den ærede rigsdagsmand ved de bemærkninger, som han nu fremførte, skulle have sigtet til hvad jeg før sagde, skal jeg tillade mig den bemærkning, at jeg udtrykkelig erklærede, at jeg slet ikke tvivlede om, at de pågældende jo kunne dansk; men jeg ville kun ønske, at det, inden regeringen fremtidig forelagde os et lovforslag om en sådan fremmeds indfødsret, da i motiverne udtrykkelig måtte blive udtalt, om han kunne tale dansk.

Tscherning: Jeg vil blot bemærke, at hvis jeg skulle få et andragende forelagt derom, så ville jeg ikke spørge direkte, men jeg ville forbeholde mig at gøre den ret gældende, som jeg synes.

Ordføreren (Grundtvig): Da nu det ærede medlem for Københavns Amts 4. distrikt (Krieger) har erklæret, at efter hans overbevisning kunne forordningen af 1776 slet ikke anses for at være ophævet ved grundloven i henseende til de regler, som den foreskrev, eller i henseende til de krav, som den giver på indfødsretten, så følger det af sig selv, at jeg endnu på det bestemteste må tilråde, at dog endelig denne forordning måtte blive i lovlig form ophævet; og når den ærede 6. rigsdagsmand for København (Mourier), så vidt jeg forstod, mente, at de, som for nærværende tid har ansøgt om indfødsret, at dem måtte og kunne noget, som stod i forordningen af 1776, komme til gode, og da Indenrigsministeriet syntes at have været af samme mening, da vi anførte som bevæggrund til at skænke de tyske indfødsret, at de havde en ejendom og til dels en ejendom til en vis høj pris, som forordningen af 1776 anfører, så må jeg tillade mig den lille oplysning, at dersom forordningen af 1776 strengt skulle anvendes netop på de tyskfødte, da tror jeg netop, at man måtte nægte dem indfødsret. Der står nemlig i fornævnte forordning i den 6. artikel, at dersom de, som ifølge de foregående artikler har krav på indfødsret eller kan forvente sig den meddelt, at dersom de ikke inden et år er omme ansøger derom, så skulle de uden al forandring være udelukkede; det er altså åbenbart meningen i den forordning, at dersom udlændinge, som er i den stilling, at de efter den kan få indfødsret, lader en længere tid gå hen, inden de ansøger den, så antages de ved denne deres færd at have ringeagtet den, og så skal deres ansøgning ikke herefter bevilliges, så at jeg tror, at netop disse tyskfødte kunne være meget glade over, at sagen afgøres efter Rigsdagens og regeringens frie bedømmelse af forholdene, uden mindste bindende hensyn til forordningen af 1776.

Indenrigsministeren: I de få ord, som jeg skal have den ære at fremføre, skal jeg tillade mig, at holde mig i det væsentlige til lovudkastet og udvalgets betænkning, således som de begge foreligger, dog skal jeg ikke forbigå en enkelt bemærkning med hensyn til adskillige andragender, der er fremkomne for Tinget, og som jeg som rigsdagsmand fra mit valgdistrikt har modtaget og forelagt. Jeg tror, at der i de forhold, hvormed vi for øjeblikket beskæftiger os, let sammenblandes to begreber, som det er ønskeligt i lovgivningen at holde ude fra hinanden; det ene er spørgsmålet om politisk indfødsret, om adgang til udøvelsen af aktiv borgerrettighed i staten; det andet er spørgsmålet om at kunne nedsætte sig i et land, om at erhverve forsørgelsesret og adgang til at udøve visse næringsveje. Det sidste, hjemstavnsretten, erhvervelsesretten, antager jeg er et

spørgsmål, som rettest holdes ude fra spørgsmålet om den politiske indfødsret, og jeg skulle være tilbøjelig til at antage, at det rettest ordnes i forbindelse med de særegne forhold, som det angår. Når der nemlig bliver givet nye bestemmelser om lavene, om udøvelsen af handel og håndværksdrift i købstæderne, nye bestemmelser i fattiglovgivningen, da tror jeg, at det på disse steder er det rette at tage hensyn til, hvorvidt fremmede derved berøres, derved får adgang til et eller andet gode eller ikke. I ethvert tilfælde tror jeg, at denne kreds af spørgsmål ligger udenfor nærværende sag. Hvad dernæst udkastet angår, og de motiver, som det er støttet på, da skal jeg tillade mig at gøre opmærksom på, at i motivernes pag. 4 udtrykkelig er fremhævet hensynet til de vedkommendes herkomst, slægtskab, og de andre måder, hvorpå de kunne være knyttede til den danske nationalitet. Det er en selvfølge, at forholdet ved deres stilling lige over for det danske sprog bør oplyses, men jeg skønner ikke, at der er nogen, med hensyn til hvem der kan være tvivl om, hvorvidt han er det danske sprog mægtig, undtagen den ene mand, om hvem det udtrykkeligt er oplyst, thi han har nemlig ikkun opholdt sig her siden 1831 og det er derfor opført om ham, at han kan det danske sprog. Om den læge, der er opført under nr. 10, og om den næringsdrivende borger, som er opført under nr. 8, gælder det, at de har været her så længe, at der ikke kan være den mindste fornuftige tvivl om, at de er sproget mægtige, og det samme må selvfølgelig gælde om de flere nordmænd, som er opførte i lovudkastet. For så vidt der kunne have nogen tvivl med hensyn til englænderen, som er opført under nr. 4, da kan jeg også af personlig kendskab tilføje, at han taler det danske sprog. I øvrigt må Tinget naturligvis påskønne den omhu, hvormed det ærede udvalg har søgt at hæve de tvivl, som der kunne være med hensyn til de to andre, om hvilke jeg forresten ikke antog, at der var nogen sådan til stede.

Ordføreren (Grundtvig): Når den højtærede indenrigsminister anmærkede, at det udtrykkelig i motiverne var anført, at der burde lægges vægt og tages væsentlig hensyn på, hvorvidt de udlændinge, som ønsker indfødsret, enten ved fødslen var knyttede eller selv havde knyttet sig til folket, så må jeg blot erindre om, at dette også udtrykkelig findes anført i betænkningen. Når fremdeles den højtærede minister udtalte sin anskuelse, om hvad forholdet skal være mellem indfødsretten og andre rettigheder, som fremmede kan få i riget, da anførte han de 2 yderste ender, men nævnede ikke, hvad der lå i midten. Han anførte på den ene side de politiske rettigheder, som efter grundloven nødvendig skal være bunden til indfødsretten, og på den anden side den tarvelige ja den ynkelige forsørgelsesret, som der gives i almindelighed, og den ret til at ernære sig ved visse håndværker, men den store borgerrettighed, som ligger midt imellem, den at være grundejer, at være godsejer, det er noget, hvorom indenrigsministeren ikke udtalte sig, og det var egentlig det, som jeg i forbigående nævnte som noget, der efter min anskuelse vistnok ikke burde tilstås nogen uden at han havde indfødsret, og jeg må i den henseende tage mig den frihed, at erindre Tinget om, at det ikke er spøg, om man tilstod fremmede, at de kan have betydelige faste ejendomme i landet og udøve en stor og mægtig indflydelse på befolkningen uden at have politiske rettigheder, thi da vil jeg sige, at de havde midler i hænde til at virke stærkt og kraftigt, og de havde ikke den opfordring og den bevæggrund

til at gøre det i folkets tarv og til deres gavn, da de ikke havde delagtighed deri. Når vi således tænker over, at da kunne der jo ikke være noget mere uklogt, ja det modsatte af statskløgt, end hvad vi gjorde her i landet lige indtil den sidste tid, da vi havde givet jøderne ret til at eje, om det så var, det hele land, men ikke gav dem ret til at være så meget som vælgere, endsige at være valgbare til vort folkeråd. Det var det, som slog mig i særdeleshed netop på den tid, da vore landejendomme og vore jordegodser blev givne hen næsten for intet, da tænkte jeg netop meget ofte på, at nu kunne jo Rotschild, om han ville, købe det halve Danmark, og havde dog ikke engang lov til at vælge en til stænderne, og hvilket forhold ville det ikke være? Jeg mener derfor også fremdeles, at nu et forhold som dette, ikke nu mere må finde sted, og at det er en betænkelig sag, især så længe der er godser i landet, at lade fremmede, som ikke har fået indfødsretten meddelt af grunde, som folket kan forsvare for sig selv, have lov til at købe godser og herregårde og således i mange henseender blive herrer ikke blot over vore medborgere, men over vore brødre, uden måske engang at forstå et eneste ord af deres tale. Derfor tror jeg, at på dette punkt må vi nødvendig se, at indfødsretten står i den nøjeste forbindelse med retten til at have faste ejendomme i landet.

Mourier: For så vidt det er bemærket, at der skulle kunne lægges vægt på, at de pågældende har ladet meget over et år siden den tid, da de efter frdn. af 15. januar 1776 kom i det tilfælde, at de kunne opnå indfødsret, hengå uden at indgive ansøgning om naturalisation, skal jeg kun tillade mig at gøre opmærksom på, at, når der i den påberåbte frdn.s § 6 tales om en frist af et år, da sigtes herved alene til de personer, som *dengang* nemlig ved frdn.s emanation havde ophold her i riget. § 6 i frdn. begynder nemlig således: "Alle fremmede, som efter ovenstående 2., 3., 4. og 5. artikel skal agtes og anses lige med indfødte, og *nu* er i vore lande eller i vor tjeneste, har inden et år *fra denne anordnings bekendtgørelse* at indkomme med ansøgning" osv.; hvorimod den følgende § 7 indeholder bestemmelse om, hvad der *for fremtiden* skulle gælde med hensyn til fremmede, som "*herefter*" indkom i riget, og i denne § fastsættes ingen sådan termin, som den, der i § 6 var foreskrevet. Dette kun til oplysning.

Ordføreren (Grundtvig): Jeg må erindre om, at jeg naturligvis heller ikke har sagt, at efter den forordning kunne nærværende personer ikke få indfødsret, men jeg sagde, at tankegangen i denne forordning ville de ikke have været tjente med.

Hoffmeyer: Jeg vil tillade mig at ytre, at jeg ikke lægger så stor vægt som adskillige andre talere, som jeg har hørt udtale sig derom, lægge på, om de folk, som søger indfødsret, kunne *tale* det danske sprog; jeg mener, at det ikke bør være noget *afgørende* moment med hensyn til at få indfødsret (Flere stemmer: Jo! Jo!). Jeg tror, at vi alle har haft så mange eksempler på, at en stor mængde *dansktalende* mænd har været *tysksindede*, medens derimod en stor mængde *tysktalende* mænd har været *dansksindede*, at dette næppe kan have en så overvejende betydning i denne sag; jeg tror derimod, at der er mange andre momenter, som kan lige så fuldt begrunde indfødsrettens erhvervelse, såsom ofre, der er bragte for fædrelandets sag, materielle interesser og

slægtskabsbånd, hvorved de er bundne til fædrelandet osv. Det nuværende offentlige liv medfører jo med nødvendighed, i særdeleshed på grund af de *politiske* rettigheder, at enhver, som knytter sig ved materielle interesser til landet, han er nu også *nødt til* at sætte sig ind i landets ejendommeligheder og at følge dets skikke; dansk tale kommer da af sig selv. Har de *danske ejendommeligheder* kunnet holde sig i den tid, hvor det danske *folkeliv slumrede*, så har jeg slet ingen frygt for, at de også nok skal holde sig nu, da *folkelivet er vågnet*.

Tscherning: Jeg ville kun bringe i erindring, at alt det frie bøndergods, som ligger omkring København og som var noget af det første bøndergods, der kom til frihed i Danmark, det tilhørte en af de store Bernstorffer, som, da de kom til landet, talte meget lidt dansk, og jeg vil fremdeles bede forsamlingen erindre, at den general, som førte vore tropper med mest held i slaget ved Sehested, han søgte herind, fordi han troede, at han behøvede et fristed, et opholdssted i Europa, og hvis han havde levet her nu, da ville han være bleven nægtet indfødsret, thi det eneste dansk, han kunne tale til vore folk, det var nogle få tyske ord (Latter).

Ordføreren (Grundtvig): Ja, jeg ved det jo meget godt, og jeg har aldrig ventet andet, end at, skønt det for mig hører til børnelærdommen, at, hvor man vil være på nogen måde berettiget til at dele et folks goder, der må man først og fremmest også kende dets sprog, da det overalt er umuligt at sætte sig ind i dets tankegang eller dets følelse uden ved hjælp af det; jeg har ikke ventet andet, end at jeg herom måtte høre modsigelse, men visselig, det kan ikke rokke min overbevisning, og det vil heller aldrig rokke noget folks overbevisning. Når det er sagt, at det kom ikke derpå an, da man gerne kan ikke tale dansk og dog være aldeles dansk, og man derimod kan tale dansk og slet ikke være dansk, da kan der vistnok være noget sandt deri, men det er visselig ikke det, som afgør folks og rigers skæbne, det er ikke således at forstå, at man skulle sige, at fremmede, de kunne være de herskende, både åndelig og legemlig, i et land, og det kunne dog gå folket lige godt; det er vist, at ånden kan forsvinde også fra dem, som har tungemålet, men det er også vist, den hviler ikke over dem, som fattes det, og overalt, når man siger: har det danske kunnet holde sig, det danske sindelag og selv det danske tungemål, skønt – og det er vist nok – skønt der er sket alt, hvad der vel kunne ske i noget land for at nedtrykke folket og det folkelige, når jeg kun undtager det, at der ikke er indvandret en bevæbnet fremmed folkestamme blandt os – når man siger det, da bløder mit hjerte i mig, fordi at jeg ser det med forundring, at der er et dansk folk endnu (Bravo!), og at man derfor ville sige: derfor kan man nu frit gøre alt, for det kan jo ikke dø, det er sejlivet som katten, lad os kun prøve det – ja, da bløder mit hjerte i mig.

Da ingen flere begærede ordet skred man til afstemning, hvorved det enstemmigt med 83 stemmer *vedtoges*, at henvise sagen til 3. behandling.

3. behandling, sp. 2315-18 (den 25. marts)

Efter dagsordenen gik man derefter over til 3. behandling af udkast til lov, hvorved indfødsret meddeles forskellige udlændige, til hvilket lovudkast intet ændringsforslag var stillet.

Ordføreren (Grundtvig): Ja, jeg tænkte det nok, at der sagtens ville indløbe et eller andet kejtet, da jeg første gang skulle optræde som beskikket ordfører her i salen, og medens måske Tinget i denne henseende ved noget mere end jeg, så ved jeg dog også noget, som jeg må sige og bekende, og det er, at jeg med et mindre fortroligt bekendtskab til den forretningsorden, som jo dog i mange henseender endnu er og vedbliver at være mig et snørliv, at jeg derved har glemmt, at det var ved 2. behandling af sagen, at det måtte afgøres, om der skulle stemmes over hele lovforslaget på én gang, eller om der skulle stemmes tillige over de enkelte dele hver for sig. Det havde været min pligt, eftersom hele udvalget var enigt om, at der rettest her burde stemmes over ethvert nummer som en særskilt paragraf af det nærværende lovforslag, det havde da været min pligt at gøre denne ret så vidt muligt gældende, eller at få det forandret til, hvad jeg også tror, at hele udvalget såvel som jeg selv ville være fornøjet med, at få stemt over det i to gange, således at der først stemtes over de syv, som vi lige fra begyndelsen af alle uden betænkelighed var enige om, at indfødsretten skulle meddeles, og dernæst om de tre sidste, hvorom det holdt hårdere, thi det er min overbevisning, at, foruden at det var min pligt at have gjort det gældende, så ville det være godt, når der var en kendelig forskel imellem dem, som søgte indfødsret, at Folketinget da fik lejlighed til at vise, hvem det gerne og enstemmigt gav indfødsretten, og hvem det kun næppe eller næppe nok ville meddele den.

Formanden: Jeg skal hertil blot bemærke, at en påstand om deling, når den var fremkommen ved anden behandling, naturligvis straks ville være tagen til følge, men ved nærværende tredje behandling ser jeg ikke nogen mulighed i, at en sådan deling kan finde sted, da der ikke er stillet noget ændringsforslag, som kunne begrunde den. Hvis et sådant var stillet, ville det have været en let sag.

Mourier: Jeg må dog tillade mig at ytre tvivl om, at det skulle være nødvendigt, at der var stillet noget ændringsforslag i den omhandlede retning; thi det forekommer mig at ligge i forholdets natur, at et lovudkast som det nærværende ikke ubetinget kan betragtes som en enhed; der er egentlig lige så mange af hinanden uafhængige lovudkast, som der er forskellige individer, hvem indfødsret skal meddeles. Den afstemningsmåde, som den ærede ordfører har hentydet på, nemlig at lovudkastet deltes i to dele, som hver for sig gjordes til genstand for særskilt afstemning, kan jeg vel ikke anse for ganske principmæssig, men jeg ville dog i dette tilfælde ikke modsætte mig den, hvis den ærede formand måtte finde at kunne gå ind derpå.

Formanden: Jeg tror, at den ærede rigsdagsmand fejler, hvis han vil have sit ytrede anvendt på nærværende 3. behandling af det foreliggende lovforslag; thi det er åbenbart, at hvad enten man vil betragte de 10 forskellige i lovforslaget

opførte punkter som lige så mange forskellige paragraffer, eller man vil betragte lovforslaget som en eneste paragraf, så vil der, når intet ændringsforslag ved denne 3. behandling er stillet, alene kunne stemmes over forslaget i dets helhed. (Ja! Ja!)

Ordføreren (Grundtvig): Turde jeg spørge hr. formanden, da jeg ikke kender det så nøje, om det dog ikke var muligt, at forsamlingen kunne tage en beslutning i så henseende!

Formanden: Jo! Det var det vistnok, hvis formanden kunne erkende, at her var et af de særdeles påtrængende tilfælde, der begrundede en afvigelse fra regulativets almindelige bestemmelser, og forsamlingen da med $\frac{3}{4}$ af de afgivne stemmer vedtog en sådan afvigelse, men jeg kan ikke erkende, at der her er et sådant påtrængende tilfælde.

Winther: Da den af ordføreren nu foreslåede deling ikke kan iværksættes på dette stadium, og da jeg ikke har været heldig nok til at kunne få det fornødne antal medlemmer til i forening med mig at stille et ændringsforslag om en sådan deling ved sagens 3. behandling, så vil jeg blot erklære, at dette er grunden til, at jeg ikke deltager i afstemningen, da jeg ellers ville komme til at stemme mod nogle, som jeg ønskede at give min stemme, eller stemme for andre, som jeg ville nægte min stemme.

Wilkens: Jeg ved ikke, om det nu, efter at diskussionen er gået ind på selve lovforslaget, endnu er tid for mig at ytre den mening, at det måske kan have været tvivlsomt, men dog efter min overbevisning ville have været det rigtigste, om vi ved den 2. behandling havde afstemt punktvis, ligesom man ved love, som består af flere §§, foretager afstemningen paragrafvis, selv om der ikke er stillet noget ændringsforslag. Uagtet jeg ikke har i sinde at stemme mod nogen af de enkelte personer, som det er foreslået at meddele indfødsret, ville jeg dog finde det rigtigt om $\frac{3}{4}$ af Tingets medlemmer kunne blive enige om endnu at foretage afstemning punktvis.

Formanden: Dette sidste vil ikke kunne finde sted, thi som jeg allerede har erklæret, forslaget om en punktvis afstemning skulle allerede være fremkommet ved 2. behandling. Havde den ærede rigsdagsmand den samme mening ved anden behandling, som han nys udtalte, så ville det have været let for ham dengang at have fået den taget til følge; men nu er det for sildig, nu kan der aldeles ikke tages hensyn til forslaget.

Wilkens: Kan forslaget ikke efter regulativets § 44 forlanges sat under afstemning?

Formanden: Nej! kun hvor der er et "særdeles påtrængende tilfælde" til stede, kan det sættes under afstemning, men et sådant kan jeg, som allerede udtalt, ikke erkende at være til stede her (Meget godt!).

Wilkens: Afgøres det af formanden, om dette er et påtrængende tilfælde?

Formanden: Ja!

Da ingen flere begærede ordet, var 3. behandling således sluttet, og man skred da til afstemning, hvorved lovudkastet i sin helhed (se Folketingstidende nr. 29 side 443-444) *vedtoges* enstemmigt med 64 st.

Forhandlingerne på Landstinget, 1. session, 1850

Forslag til lov, hvorved indfødsret meddeles forskellige udlændinge

1. behandling, sp. 2117-23 (den 6. april)

Den næste sag, der stod på dagsordenen, var til første behandling, sagen angående forslag til lov, hvorved *indfødsretten* meddeles adskillige udlændinge.

Ørsted: Jeg finder mig opfordret til at udtale det som min overbevisning, at under de forhold, hvori staten for tiden befinder sig, er det betænkeligt for Rigsdagen at gøre brug af den bemyndigelse, der er givet den til at meddele indfødsret uden for de tilfælde, som udtrykkelig er hjemlede i den om indfødsretten udstedte akt 15. januar 1776. Der er hverken i grundloven eller i nogen senere udkommen lov givet noget andet begreb om indfødsret end det, som er hjemlet ved akten af 15. januar 1776, og derefter består den i adgang til at få embeder i alle dele af staten. Denne naturlige indfødsret tilkommer alle dem, som virkelig er fødte noget som helst sted i staten og den hjemmel, som gives ved en særlig exception, er den, som tilstås personer, der ikke virkelig er fødte på statens territorium, men efter hvad indfødsretten udtaler, skal anses lige med indfødte. Når der nu gives en lov, hvorved indfødsret meddeles nogen, er det en lov, som skal gælde for alle statens dele, og hvorom man nødvendigt må fordrer, at den skal respekteres i alle statsdele. Nu er vel for nærværende tid forholdene mellem det egentlige Danmark og de dermed forbundne statsdele i en opløst tilstand; men man gør sig håb om, at forbindelsen igen kan opnås enten på den ene eller den anden måde, og da er det vistnok rigtigt, at der må være en fælles indfødsret, det er noget, man også her i Danmark har sat stor pris på. Loven af 15. januar 1776 blev modtagen med entusiastisk bifald overalt her i landet, og om det også måske har vist sig, at den ikke er blevet så nøjagtigt og bogstaveligt overholdt, som den som grundlov burde, er der dog kun sket overmåde få og ganske enkelte undtagelser fra samme, og Danmark har få embedsmænd i dette øjeblik, som ikke er fødte udenfor statens territorium. I hertugdømmerne har man derimod ikke været så ubetinget tilfreds dermed, men der har dog forhen aldrig været nogen skarp opposition derimod, og der har aldrig været spørgsmål, navnlig i Holsten, om der skulle finde nogen tysk indfødsret sted, så at de, som er fødte andre steder i Tyskland end i Holsten, skulle have adgang til embeder sammesteds. Det er bekendt, hvorledes der under de forhandlinger, der for tiden finder sted mellem det danske og det preussiske kabinet, fra dansk side urgeres på, at der skal være en fælles indfødsret for Danmark og for Slesvig, og at man derimod fra Preussens side vil disputere dette. Jeg håber, at den danske påstand i så henseende vil, uden hensyn til hvad der i de øvrige punkter vil blive udfaldet, blive sat igennem. Den er uden tvivl berettiget, og den er vistnok i høj grad i statens interesse. Men dersom man vil have en fælles indfødsret – være sig enten for alle de lande, der hidtil har hørt til den danske stat, eller indskrænket blot til Danmark og Slesvig, så er det unaturligt, at en lovgivende forsamling for en del af staten skulle kunne meddele denne indfødsret; thi det ville være at give

en lov, som skulle gælde på et territorium, som ikke sorterer under samme. Under den forudsætning, at Danmark og Slesvig får forskellige lovgivende forsamlinger, kunne den danske lovgivende forsamling ikke meddele nogen indfødsret, som tillige skulle være gældende for Slesvig, uden at man måtte indrømme den slesvigske det samme, og det er jo noget, som i højeste grad er betænkeligt; det er uden tvivl et af de særdeles vigtige forhold, som bør iagttages her, at der bliver en fælles indfødsret. Hvis denne ophørte, ville derved de forskellige landsdele blive aldeles fremmede for hinanden. Ved grundloven og valgloven er der jo rigtignok opstået en ny virkning af indfødsretten, idet den også skal være fornøden, for at udøve de statsborgerlige rettigheder, at vælge til Rigsdagen eller blive valgt til samme. Men det forandrer aldeles intet i begrebet om indfødsretten. Grundloven og valgloven knytter sig til en indfødsret, som et allerede bestående begreb, og den, som ikke har denne indfødsret, som dette bestående begreb indeholder, kan heller ikke have adgang til valgret og valgbarhed. Det var upåtvivleligt regeringens mening, da den forelagde udkastene, at der skulle være særskilte regler for indfødsretten til delagtighed i valgret og valgbarhed; thi den anden paragraf i det forelagte udkast til valgloven indeholdt, at rettigheden erhvervedes ved 10 års ophold i nogen af de til staten hørende landsdele, men det var noget uheldigt redigeret, så at det så ud som om det var almindelige bestemmelser om indfødsretten og ikke blot bestemmelser om den indfødsret, som behøvedes for delagtighed i hine statsborgerlige rettigheder, og derfor blev denne paragraf forandret, men ikke således forandret, som det efter min mening havde været ønskeligt, nemlig, at den var bleven omredigeret i overensstemmelse med sin hensigt; men den gik aldeles ud. Nu kan man vel sige, at her er ikke tale om en hjemmel for Rigsdagen til at bestemme indfødsret, thi den har den allerede i grundloven; men her er spørgsmål om at benytte denne ret, og det turde dog være betænkeligt, herved måske at fremkalde flere indvendinger imod den fælles indfødsret, der efter min overbevisning er så overmåde rigtigt. Det må også bemærkes, at grundloven er foreslået og given under forudsætninger, som man vel nu ikke tør gøre sig håb om at se gå i opfyldelse. Det var antaget, at Slesvig skulle gå ind under grundforfatningen for Danmark, og under den forsamling, som i overensstemmelse dermed blev dannet, og, hvad Holsten angik, tænkte man sig måske, at det skulle på en skarpere måde blive skilt fra staten, at det skulle gå ud af det statsfællesskab, som hidtil har bestået med Danmark, og det var uden tvivl i sådan forudsætning, at man også mente, at indfødsretten kunne gives ved en lov, der gik ud fra den danske lovgivende forsamling. Disse forhold synes nu at være anderledes; i det mindste tør man vel ikke nu overlade sig til den tanke, at hin tanke lader sig gennemføre; og det forekommer mig altså, at man må være forsigtig, så længe sagerne står som hidtil, i at gøre brug af denne bemyndigelse, og det er det ikke at gøre en så temmelig omfattende brug som her er spørgsmål om, så at det kunne synes at den vilde blive meddelt meget hyppigt. Jeg indser meget godt, at der kunne være adskilligt, der mulig kunne tale til fordel for sagen, navnlig det, at kongen jo dog efter loven om indfødsretten er berettiget til at meddele den, og at indfødsretten, når den gives ved lov, gives tillige med kongens samtykke. Men jeg tror dog, at det taber sig meget allerede derved, at det i motiverne er antaget, at den nu ikke kan gives blot i det tilfælde, som

indfødsretten selv og de bestående anordninger har hjemlet den, men udenfor disse tilfælde efter særdeles skøn, og at altså indfødsretten, – som forhen var en grundlov, hvorfra der ikke skulle gøres andre undtagelser end de, der antoges at have hjemmel i indfødsretten, og hvorfra der virkelig i den seneste tid er gjort meget få undtagelser, – ville få en ganske anden karakter foruden at det, når hele staten ikke har en fælles lovgivende forsamling, dog i alle tilfælde var anstødeligt, at spørgsmålet om en rettighed, som skal have betydning og virkning i alle statsdele, udgik fra den lovgivende forsamling for Danmark.

Indenrigsministeren: Jeg skal blot tillade mig at fremhæve, at, når dette lovudkast bliver til lov, da sker derved aldeles ikke andet, end om der under den tidligere tingenes orden af Hs. Maj. Kongen var udfærdiget ti naturalisationspatenter. Spørgsmålet om det territorium, for hvilket sådanne naturalisationspatenter ville have gjaldt under de nærværende forhold, er ganske det samme som spørgsmålet om, på hvilket territorium loven vil gælde, og jeg tror ikke, at det er fornødent derpå at indlade sig. Det ville vist have været meget ubilligt, om man ville have udsat alle de foreliggende tilfælde af hensyn til de ejendommelige forhold, som for øjeblikket har sted. Lignende tvivl og betænkeligheder er også fremkomne i andre beslægtede forhold, f.eks. med hensyn til handelskoncessioner, som tidligere har været fælles, men hvor man ligeledes har fundet, at det ville være alt for stridende imod hensyn til de enkelte, som havde stor interesse i spørgsmålets afgørelse, om man ville vægre sig ved at afgøre et hvilket som helst foreliggende tilfælde og den ulempe, som her ville opstå for de enkelte, ville unægteligt endnu være så meget større, som indfødsret er en betingelse for deltagelsen i de almindelige borgerrettigheder, og savnet deraf har været føleligt for adskillige borgere. Der er i øvrigt indgivet en del flere ansøgninger end de, som her er søgte fremmede på den eneste måde, på hvilke de for tiden kan fremmes; men, hvor det kunne lade sig gøre at udsætte afgørelsen ved at indhente yderligere oplysninger, hvor der ikke var særdeles stærke momenter, som talte for at lade sagen gå frem efter de vedkommendes ønsker, der har man søgt yderligere at forberede sagen til fremtidig afgørelse. Men ubetinget at modsætte sig enhver som helst meddelelse af indfødsret på grund af de øjeblikkelige forhold, det har man ikke troet var stemmende med det krav, som de vedkommende havde på at se deres ønsker i så henseende undergivet bedømmelse til en afgørelse.

Ørsted: Jeg har allerede i mit foregående foredrag taget hensyn til den betragtning, at det jo hidtil stod i kongens magt at give indfødsret; men jeg har derved blandt andet gjort den bemærkning, at det i de forelagte motiver er antaget, at indfødsretten nu ikke er bunden til de betingelser, som var foreskrevet i indfødsretsloven af 15. jan. 1776, og det er vistnok også her på en gang en meget udstrakt uddelelse af indfødsretten. Hvad det angår, at indfødsretten nu også behøves, for at kunne udøve de statsborgerlige rettigheder, så kan jeg ikke nægte, at det gør mig meget ondt, at mænd, der har levet her i mange år, og har opfyldt alle borgerlige pligter, og af hvem man fordrer, at de skal tage del i alle borgerlige byrder, er udelukkede fra de statsborgerlige rettigheder. Jeg ville ønske, at det var anderledes, og det ville

være mig kært, om man kunne give en særskilt lov om den indfødsret, som kunne behøves, for at udøve disse rettigheder; men det forekommer mig, at de betragtninger, som taler for, at man ikke skal udsætte sig for den bebrejdelse, at man således herfra har opgivet fællesskabet med hensyn til indfødsretten, her må være overvejende. Jeg anser derimod hensynet til de enkelte individer, som mulig ikke får indfødsret så tidligt som de kunne få den, for en underordnet betragtning. I øvrigt under jeg alle de vedkommende at få indfødsretten, og jeg er også beredt på, at forsamlingen vil gå ind derpå; men det skal dog i alle tilfælde være mig en tilfredsstillelse, at jeg har udtalt den betragtning, som efter min overbevisning er af vigtighed.

Formanden: Jeg ved ikke, om nogen ønsker ordet.

Schouw: Måske jeg turde spørge den højtærede formand, om han, når sagen kommer for næste gang, vil tage enhver af dem, det er foreslået at meddele indfødsret, for sig, og antager, at der er lige så mange paragraffer, som der er personer, eller om han vil tage dem under ét.

Formanden: Jeg har betragtet bestemmelsen med hensyn til enhver af de personer, som der her er spørgsmål om at meddele indfødsret, som en forskellig paragraf i loven, og, når der måtte være forskellig mening med hensyn til de forskellige af de deri anførte personer, så ville det ikke være muligt at tilkendegive denne forskellige mening ved afstemningen, når man ikke således behandlede dem særskilt. En anden sag er det, at der kunne være tale om en samlet afstemning, når ikke speciel fordring fra noget enkelt af Tingets medlemmer gjordes om, at der skulle afstemning over hver enkelt, behandlet som en særskilt paragraf. Men dette mener jeg først der kan blive spørgsmål om, når derom ved sagens 2. behandling skulle blive tale.

Schouw: Jeg er fuldkommen tilfreds med det svar, som den højtagede formand har givet.

Det blev derefter, da ingen forlangte ordet, sat under afstemning, hvorvidt sagen burde overgå til 2. behandling, hvilket enstemmigt blev *vedtaget* med 38 stemmer.

2. behandling, sp. 2292-93 (den 11. april)

Man gik derefter over til den næste sag på dagsordenen, nemlig anden behandling af sagen angående forslag til lov, hvorved indfødsret meddeles forskellige udlændinge, hvortil intet ændringsforslag var stillet, og hvorover ingen ønskede at ytre sig.

Formanden: Som jeg tidligere har bemærket, betragter jeg enhver enkelt af de forskellige personer, som ved dette lovforslag meddeles indfødsret, som en for sig bestående paragraf. Men jeg har derhos tilladt mig at bemærke, at, hvis der ikke af nogen enkelt gjordes fordring på særskilt afstemning over hver enkelt, så

ville der vist heller ikke være noget imod at sætte lovforslaget under afstemning som en samlet paragraf. Jeg tør derfor forespørge, om der er nogen, der ønsker, at der skal stemmes over hver enkelt af de personer, som ved lovforslaget meddeles indfødsret? (Nej!).

Ørsted: Jeg for min del finder det heller ikke nødvendigt, men jeg må erklære, at jeg stemmer imod lovforslaget i sin helhed.

Ved den derpå foretagne afstemning blev lovforslaget i dets helhed, således lydende:

Indfødsret meddeles:

1. *Ole Peder Hansen Balling*, sekondløjtnant i infanteriets krigsreserve, født i Christiania.
2. *Niels Henrik Hjort*, sekondløjtnant i infanteriets krigsreserve, født i Norge.
3. *Carl Christian Juuel*, sekondløjtnant i infanteriets krigsreserve, født på Kongsberg.
4. *Robert William Crawford la Laing*, frivillig vagtmester i gardehusardivisionens reserveeskadron, dannebrogsmænd, født i Cheltenham i Gloucestershire.
5. *Wolfgang Christian baron Wedell-Jarlsberg*, sekondløjtnant i infanteriets krigsreserve, født i Norge.
6. *Joachim Heiberg Welhaven*, sergent ved 9. linjeinfanteribataljon, født i Bergen.
7. *Poul Agerlin*, slibemester på Frederiksværk, født i Blekinge.
8. *Georg Wilhelm Albert Heinrich*, bagermester i København, født i Mecklenborg
9. *Christian Gottfried Lendorff*, tømremester i København, født i Möckern i Sachsen-Altenburg.
10. *Herman Christian Frederik Schmiegelow*, praktiserende læge i Saksøbing, født i Gnoien i Mecklenborg.

antaget med 36 stemmer imod 1;

hvorefter sagens overgang til 3. behandling enstemmigt *antoges* med 35 stemmer.

3. behandling, sp. 2323 (den 15. april)

Formanden: ...

Den sag, som derefter, ifølge dagsordenen, står til forhandling, er sagen angående forslag til lov, hvorved indfødsret meddeles forskellige udlændinge. Det er til 3. behandling, sagen foretages; der er intet ændringsforslag fremkommet til denne behandling, og, hvis ingen ønsker at ytre sig, vil loven blive at affatte således, som jeg skal tillade mig at oplæse.

Ved den derpå følgende afstemning *vedtoges* loven således, som den er meddelt i denne Tidendes nr. 145, sp. 2293, enstemmigt med 37 stemmer.

Formanden: Jeg skal derefter tilstille Statsrådet samme.

Meddelelse om stadfæstelse, sp. 2688 (den 30. april)

Formanden: ...

Fremdeles skal jeg anmelde, at jeg fra indenrigsministeren har erholdt meddelelse om, at Hs. Maj. har stadfæstet den af Rigsdagen vedtagne lov, hvorved indfødsret meddeles forskellige udlændinge, og ...

Departementstidenden 1850

Den stadfæstede lov, sp. 611-12 (den 23. april)

Under s. d. er ligeledes igennem Indenrigsministeriet udkommet følgende lov, hvorved indfødsret meddeles forskellige udlændinge***):

Vi Frederik den Syvende, af guds nåde konge til Danmark, osv., gør vittterligt: Rigsdagen har vedtaget og Vi ved vort samtykke stadfæstet følgende lov:

Indfødsret meddeles:

1. *Ole Peder Hansen Balling*, sekondløjtnant i infanteriets krigsreserve, født i Christiania;
 2. *Niels Henrik Hjort*, sekondløjtnant i infanteriets krigsreserve, født i Norge;
 3. *Carl Christian Juuel*, sekondløjtnant i infanteriets krigsreserve, født på Kongsberg;
 4. *Robert William Crawford la Laing*, frivillig vagtmester i gardehusardivisionens reserveeskadron, dannebrogsmænd, født i Cheltenham i Gloucestershire;
 5. *Wolfgang Christian* baron *Wedell-Jarlsberg*, sekondløjtnant i infanteriets krigsreserve, født i Norge;
 6. *Joachim Heiberg Welhaven*, sergent ved 9. linjeinfanteribataljon, født i Bergen;
 7. *Poul Agerlin*, slibemester på Frederiksværk, født i Blekinge;
 8. *Georg Wilhelm Albert Heinrich*, bagermester i København, født i Mecklenborg;
 9. *Christian Gottfried Lendorff*, tømremester i København, født i Möckern i Sachsen-Altenborg;
 10. *Hermann Christian Frederik Schmiegelow*, praktiserende læge i Saksøbing, født i Gnoien i Mecklenborg.
- hvorefter alle vedkommende sig har at rette.

***) Se Dep. Tid. For b. A. Nr. 19 og 20, s. 225-230.